

Muusikaaleht

EVALD AAV

* 22. 02. 1900 — † 21. 03. 1939

NR. 3

MÄRTS

1939

Helikunstnike aadresse:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperi-
laulja, Vismari 17-a—11.

Avesson, Elsa, klaverisolist, saade, Vabriku
23—1, tel. 432-21.

Brauer, Evald, konservatooriumi õpetaja,
flöödi- ja teooriatunnid. Valdeki tän. 74,
Nõmme.

Brinkmann, Kurt, viiulikunstnik, tunnid,
Kesk-Kalamaja 7—1.

Gents, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja,
muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.

Hellat-Lemba, L., konservatooriumi vanem
lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4,
tel. 464-84.

Indra, Paul, Rulkoviuse 26—10, tel. 426-20.

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja,
Harju 29—4.

Koha, Tekla, Riigi Ringhääling, Vismari tn.
26—7.

Kõrb, Aino, pianist, Weizenbergi tn. 15—1,
tel. 301-08.

Liiv-Pürgve, Alviine, klaveriõpetaja, Õle tn.
6—11, tel. 478—97.

Meri, Andrei, konservat. fagotiklassi õppe-
jõud, „Estonia“ teater.

Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tiina tn.
23—30, tel. 302-40.

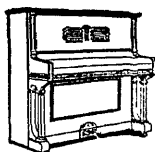
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Narva
mnt. 56—5.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatoo-
riumi õpetaja.

August Permann, O.ü. „Esto-Muusika“ ja
Tallinna Konservatooriumi klaverimeister
ja häälestaja. Tallinn, Gonsiori 43—2,
tel. 320-51.

Muusikamuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip.,
neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

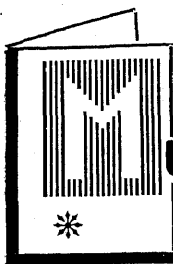
Liivalaia 64.

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt
võrdsed välismaa kuulsamate firmade
omadega. Parimaks tõenduseks—ostud
ja soovitudes muusikatundjailt.

MUUSIKALEHT

1939. XVI. AASTA KÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2,50
Teistele	„ 3.—
Välismaale	„ 4,50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1,25
Teistele	„ 1,50
Välismaale	„ 2,30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 11. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Enam plaanikindlust laulupäeva-
de korraldamisse — Elm. Luts.
Helilooja Evald Aav lahkus jää-
valt — Ed. Visnapuu.
Surm ei küsinud meie õigustest —
Elm. Luts.
Mõningaid teid ja vahendeid meie
omaloomingu kiiremaks levimi-
seks — I. Järv.
Mõningaid mõtteid vaimuliku
muusika seisukorrast — A.
Velmet.
Ärgem püstitagem monumente,
kuni asjaosalised alles elavad —
Emar Eme.
Ooper ja kontserdid.
Miina Härma austamiskontserte.
Mitmesugust.

muusikaleht

ELM. LUTS

Enam plaanikindlust laulupäevade korraldamisse

Väliselt paistab, nagu moodustaksid meie laulupidustused tervikliku süsteemi: üldlaulupeod iga viie aasta järele üleriigilise tegelaskonnaga, maakondlikud laulupeod maakonna tegelastega ning kohalikud laulupäevad kihelkondliku tegelaskonnaga.

Tegelikult on side nende laulupidustuste vahel vaid Lauljate Liidu kontrollivas osas: üldlaulupidused ning maakondlikke laulupidusid korraldavad vaid Lauljate Liidu organisatsioonid keskasutise kontrolli all. Ka laulupäevade suhtes on Lauljate Liit taotlenud kontrollivõimalusi juba kümme aastat, kahjuks aga siin siiski ei ole jõutud veel vajalike tulemusteni ning nii meil ikka veel enamus laulupäevi toimub täiesti meie laulupidustuste süsteemist väljaspool ja sageli kogu meie laulukultuuri kahjustavalt.

Lauljate Liidu põhikirjas leidub küll rida paragrahe, mis peaksid olema aluseks laulupäevade süsteemikale korraldamisele. Nii nõuab põhikiri, et L. Liidu liikmed tohivad osa võtta vaid neist laulupäevadest, millised toimuvad L. Liidu juhatuse loal, laulupäevi võivad korraldada vaid L. Liidu liikmed, puhaskasu võib minna üksnes muusika arendamiseks jne.

Kahjuks aga Lauljate Liidul tema väikese bürookoosseisu juures on võimatu nende ja muude nõuete täitmise üle vajalist kontrolli pidada. Sageli saadakse laulupäevast teada alles siis, kui see juba on toimunud. Teisel puhul näib ametlikult kõik korras olevat, ent tegelikult toimub laulupäev sootumaks teis-

tel alustel ning tulemustega, mis meie laulukultuurile au ei tee.

Vaadeldes, milles avalduvad need ebasoovitavused laulupäevade korraldamisel.

Kõigepeält: kõik laulupäevad ei toimu muusikalistel alustel, — jälle ja ikka tehakse seda kord kiriku remondiks, seltsimaja võlgade katteks, kord raamatukogu asutamiseks, kooli ekskursioonide hääks või muuks üldkasulikuks otstarbeks. On ju nii, et lauljad ja mängijad meeleldi alati on kaasa aidanud üldkasulike sihtide taotlemiseks, — ometi ei tohi meie unustada, et samad laulukoorid ja orkestrid vajavad ka ise sageli hädapärast kapitali edukaks tegevuseks. Kui palju meil maal leidub klavereid, kui palju kooridest suudavad takistusteta hankida kõiki noote, mida nad vajaksid? — Paljudel on vaja lippu, teistel rinnamärki, kolmandatel uusi pille, neljandatel muusikakirjandust jne.

Kui nüüd koorid ja orkestrid aitavad kaasa teiste, muusikaga mitte seoses olevate ürituste kordaminekuks, siis kergib küsimus, kuidas teised organisatsioonid aitavad kaasa muusika arendamiseks? Mõnelgi korral koori- ja orkestrijuhid kurdavad: päris häda on nende laulupäevadega — meeleldi jääks eemale, pühenduks oma ülesannetele, ent raske on kohapäälsete tegelastega ja teiste organisatsioonidega vastollu minna.

Edasi: kõik laulupäevad ei toimu sugugi muusikalistest tõekspidamistest väljudes, — kuna puhtakasu saamine on päämine ees-

märk, siis ollakse muusikalise külje suhtes vähenõudlik. Arvatakse: koostame kava vanadest lauludest, küllap siis kõik koorid oskavad laulda.

Siin aga unustatakse, et ka vanad laulud tahavad õppimist. Ükski koor ei jää aastate jooksul oma koosseisus muutmatuks, — vanu lauljaid jääb eemale, uusi tuleb juure. Ning nii võib tekkida olukord, et laulu, mida aastapaari eest koor hästi oskas, nüüd üldse ei tuntagi.

Kui meil üldlaulupidude puhul juba tugevasti on läbi löönud arusaamine, et ilma eelproovideta ja tubli ettevalmistuseta ei ole hää esinemine mõeldav, siis laulupäevade puhul (kahjuks sageli ka maakondlike laulupidude puhul) arvatakse, et ühest pääproovist (millest ka kõik lauljad ei arva hääks osa võtta) on küllalt.

Mis on selle tulemus?

Publik kuulab, vähemalt katsub pieteeditundest kuulata, ent lahkudes ütleb endale: laulupeod on iganenud, see on vaid „laulu-laat“, sinna ma enam ei lähe.

On olnud seike, kus laulupäevale on kutsutud riigijuhte ning teisi tähtsaid külalisi. Hiljem on nende poolt pööratud Lauljate Liidule küsimisega, et kuidas teil neid asju üldse aetakse: käisin ühel laulupäeval, kus ettekanded olid sellised, et piinlik oli ära minna, kuid veel piinlikum kohale jääda.

Meie ei tohi unustada, et ka laulupidustused on osa meie üldisest kultuurliikumisest ning et kogu meie muusikakultuur leiab riigi poolt häätahtlikku ja kaunis suurt ainelist toetust. Kui aga ühe osaga selles kultuuris on lugu nii halb, et inimesed ei tea, kas ära minna või paigale jääda, siis tekib küsimus: mida me edaspidi veel ootame ja loodame?

Sageli koostatakse laulupäeva kava isiklike sümpaantate järgi, ilma et vaadataks järele, kas kõiki kavasolevaid laule üldse on saadaval. Kui siis koorid tahavad laule õppima hakata ning noote nõuavad, pole neid kusagilt võtta. Nüüd asutakse suure kiiruga noote „trükkima“, — otsitakse laulud siit-säält kokku ning viiakse kusagile paljundusbüroosse, kus need ruttu-ruttu ilma kor-

rigeerimata valmis tehakse. Seetõttu noodid sageli otse kubisevad vigadest, millised siis koorid ära õpivad ning ka laulavad nii, et raske on ära minna, veel raskem kuulata.

Selle juures unustatakse, et meil on kehtimas autoriõiguse säädus, mille järgi helitööde trükkimine või paljundamine kuulub maksu alla autori hääks. Kuid millist autorihonorari suudab laulupäeva korraldaja tasuda? Ikka ja jälle pöörduetakse heliloojate poole: olge hää ja ärge pahandage, — trükkisime teie laulu ära, aga honorari ei jõua maksta.

Keegi heliloojaid tähendas oma seisukohta väljendavalt, et mis need inimesed siis ütleksid, kui ma läheksin nende kartulikuha kallale, omale koti kartuleid täis ajaksin ja neile lausaksin: ärge pahandage, et võtsin veidi kartuleid, — teil ju neid siin küllalt!

Kuid noote paljundatakse sageli ka siis, kui neid on juba mitu puhku trükitud: kord üksikandena, kord laulupeo noodis, kord maakonna laulupeo noodis. Nüüd need laulud seisavad riulil, nendele on rohkesti raha kulutatud nii honoraride kui trükkimise arvel, — aga rahvas maal aina paljundab neidsamu ikka ja jälle juure ilma honorarita ja nimetamisväärsete kuludeta. Selle tulemuseks on, et meie noodikirjastus varsti seisab pankroti äärel.

Need olid mõned kujukad selgad laulupäeva muusikalises osas. Ent parem pole sageli ka korralduslik osa. Millegipärast ollakse arvamisel, et laulupäev igal juhul peab sisse tooma ja üle jätma suure pataka raha. Selles eelaimduses siis ehitatakse suur lava, kutsutakse kohale tunnustatud üldjuhataja kõrge honorariga, pakutakse kooridele tasuta noote, kostitatakse neid einega ja muu maitsevaga, — sõnaga, katsutakse kõigiti asja „väarikaks“ teha. Ja kui siis tuleb kulude ning tulude kokkuvõtmine, on suur riid majas: miks on üle kulutatud, miks ei ole mõteldud puudu jäägile, kes on süüdi, kes peab kahjud katma?

On olnud juhuseid, kus laulupäeva tagatipuks tulevad orkestripillid maha müüa, laulukoor hingusele lasta ning kogu tegevus katkestada. On laulukoore, kes aastaid kan-

natavad kunagiste laulupäevade majanduslike haavade all.

Lauljate Liit on pidanud pidevat võitlust korratuste vastu laulupäevade suhtes, ent olnud siin ka pikameelne. Kuid olukorda ei tohi lasta selliseks kujuneda, et see meil üle pää kasvaks. Kui avalik arvamine ja ka juhtivad tegelased hakkavad meie laulupidustustele üleöla vaatama, siis tuleb siin astuda radikaalseid samme, et asi läheks õigetessee roobastesse.

Lähemal ajal hakkab kehtima uus korraldus laulupäevade suhtes. Vastav kava on praegu läbivaatamisel Lauljate Liidu organites. Tuleb kohe aegsasti ütelda, et selle kava kohaselt laulupäevade suhtes enam ei tarvitata kinnastatud kätt. Muutub mõõdapääsmatuks üles säada kindlad normid, milledele peab iga laulupäeva korraldus vastama, — ning seda on neis korraldusis tehtud.

Esimeseks nõudeks on see, et kõik laulupäevad alluksid Lauljate Liidu kontrollile. Seni kui neid igaiüks korraldab oma äranägemise ja hääksarvamise kohaselt, pole mingit eeldust nõuda nende suhtes elementaarsematki korda.

Edasi on nõudeks, et laulupäevade ettevalmistamisele tuleb asuda aegsasti, mitte aga nädal või paar enne laulupäeva.

Endastmõistetav on nõue, et igal laulupäevale tehtaks vajalisel arvul eelproove ja pääproove. Samuti on endastmõistetav nõue, et kavad koostataks otstarbekalt ning laulude kättesaadavust silmas pidades. Kõigi autori-

kaitse sääduste rikkumine laulupäevade puhul on hukkamõistetav ning nende vastu eksijsiaid tuleb kohelda karmilt. Kulude ja tulude eelarve koostamine peab vastama otstarbekusele. Laulupäevi ei ole lubatav korraldada lihtsalt võistluse pärast: naaber korraldas nii, meie aga korraldame veelgi uhkemalt. Ei saa lubatav olla laulupäevade korraldamine sääl, kus samal ajal toimub mõni teine suurem pidustus, kas või teine laulupäev.

Viiks pikale kõiki neid nõudeid siin üksikult loetlema hakata, kuna nende trükkist ilmutumisel need saadetakse kõigile Lauljate Liidu liikmeile tasuta kätte ning igatihel jääb võimalus nendega ise tutvuda.

Lõpuks aga olgu juhitud tähelepanu sellele, et need nõuded ei tohi jääda vaid paberile, vaid tulevad kindlasti ellu viia. Selleks tahab Lauljate Liit kasutada kõiki võimalusi, muuseas ka korraldades kontrolli oma usaldusisikute kaudu. Ning juhtumil, kui Lauljate Liidu ja seega kogu meie organiseeritud lauljaskonna üldhuvisid ignoreeritakse, kui neist mööda minnakse, ikkagi isiklikke huvisid silmas pidades, siis ei tohi meie ka viivitada selliste korrarikkujate korrale kutsumiseks kõigi vajaliste abinõude tarvitamisega.

Kuid lootkem, et iga teadlik laulja-mängija, koorijuhataja -organisaator ise aru saab korra ja otstarbekuse vajadusest selles meie muusikakultuuris osas ning ei viivita seda nõudmast nii enda kui teiste juures.

Lauljate Liidu nõukogu koosolek

Lauljate Liidu nõukogu koosolek peetakse kesknädalal, 12. aprillil s. a. algusega kell 5 p. l. Lauljate Liidu büroo ruumides Lai tn. 11 järgmise päevakorraga:

1. 1938. aasta aruanne.
2. 1939. aasta eelarve.
3. Volikogu kokkukutsumine.
4. Pärnu- ja Tartumaa laulupidude kavad.
5. Koosolekul algatatud küsimusi.

Helilooja Evald Aav lahkus jäävalt

EVALD AAV
nooremas eas

Kaua aja jooksul meie ei saa vabaneda sellest teravast kahjutundest, mille tõi enesega kaasa helilooja Evald Aava ootamatu surm. See kurb juhtumine ei unune küll ilialgi, kuni mõtleme oma muusikale nii mineviku väärtusi kasutades kui tuleviku soovidega kaasas käies. Noorte lahkumine on alati valus, eriti raskesti lööb meid aga loovisiku kaotus, kuna see tabab ühiskonda — ja koguni üle rahvuse piiride.

Väljapaistvad anded ei kergi esile mitte sagedasti. Veel harvemini nad jõuavad mööda karmi teed oma huviala kõrgusteni, et olla küpseks kujunenud suure kutsumuse jaoks. Ja kui siis ees kõik äkitselt variseb kokku, jäävad ümber nagu sõnad suhu poolel ega oska nagu astuda järgnevat sammu.

Ühes mindl, ühes tunti, ühes mõteldi ja mõisteti. See on saanud nii omaseks, et teistsiti tuleb alles harjuda pikkamisi, sunduse

kaudu. Siin meie lootused koos elamiseks ja töötamiseks olid juhitud kaugele ette — aastakümnetesse. Keegi polnud valmistunud nii järsu löögi vastuvõtuks. Meie nägime rõõmuga, kuidas Evald Aava anne end järjest kõrgemale sirutas ja ootasime kindlas teadmises iga jätkuva sammuga uusi rikastumisi tema loominguga kaudu.

Nüüd peame paratamatuse ees tunnistama, et kõik läks teisiti. Jõudsime oma soovidega ainult siiani ja mitte enam kaugemale edasi.

Ei tahagi end praegu veel mõtelda välja olnud päevadest. Ei taha nagu lahti lasta sellest, mida hoidsime käes nii kindlasti ja häämeeli. Kuigi mõistus ütleb, mis on juhtunud, kuigi elu veab edasi ega lase enam midagi muuta, jääb jalg siiski seisatuma ja pilk pöörduv tagasi. Aga ka see on üks vajaline osa meie olemisest, üks enesekogumine järgnevate sammude jaoks.

Mulle isiklikult jäi Evald Aav meele silmapilgust, mil nägin tema kooripala „Laulik“ üheksanda üldlaulupeo noodiraamatus. Sellel oli oma ilme, mis autorit selgesti eraldas teistest. E. Aav on loominguks alati jäänud iseselsvaks ja elamustelt õhurikkaks, ka siis, kui ta valib ütlemiseks tagasihoidliku mõtte.

Üldiselt ikka teati vähe, millega parajasti tegeles E. Aav heliloomingu alal. Kui temalt selle kohta midagi küsiti, siis ta vastas, et pole hää töötada poolikute asjade üle rääkides. Ta ei tahtnud jutuga ennetada kompositsioonide valmistamist. Tema arvamiseks oli: „Kui juba ette rääkida, siis hakatakse ootama. Võib-olla ei tule ehk midagi välja. Ma ei taha ennast siduda arvamistega. Las töö saab valmis, siis näeme.“

Nii ka juhtus, et noor autor tuli ooperiga üsna ilma sissejuhataivate juttudeta. Järsult kerkides said „Vikerlased“ esimeseks algupärandiks. Ja siin polnud tegu palja katsetamisega, vaid ooper andis välja täielised kunstimõõdud. See ei maksa mitte ainult

Foto Uustalu

*Evald Aava
puusärk
aavvalve vahel
Jaani kirikus*

tehnilise külje ja muusikalise sisu kohta üldiselt, — siin pandi maksuma ka omalaadsus.

„Vikerlaste“ lavalist edu on püütud seletada tema esikohaga algupärandite hulgas. See on ainult osaliseks põhjuseks. Tõeliselt aga jääb teose kandjaks muusika eluline sisu. Otsekohesus, isikuline ja ühtlasi rahvuslik omalaad ning kunstiline lähedus annavad siin asjale ligitõmbavuse. Mäletan üht „Vikerlaste“ paljukorduvat etendust, kui olin sõitnud Tallinna väljastpoolt. Piletid olid müüdnud viimsena, sain läbirääkimiste tagajärjel kellelki ametlikult esindajalt tema koha. Ja etendusel publik elas kaasa sügavasti haaratult.

Kui Evald Aav õppis muusikat ning tegutses ooperikooris, siis ta liikus kulisside taga ikka partituuridega. Ta oli laval statistiks, kes vajaduse korral võis asuda dirigendipulti proovi juhatamiseks. E. Aav kodunes asjadega, alates nende juurtest. Kui ta midagi näitas, siis oli see ka terviklikult valmis. Ta mõttes ja kaalutles palju ning põhjalikult — alati aga ühes kindlas suunas.

Oma seisukohtade kaitsmisega ja järele-

andmatusega E. Aav võis mõnele muutuda raskuseks. Aga vist keegi ei saa tema kohta ütelda, et ta end kunagi oleks pääle sundinud inimlikust väiklusest. Temaga võidi ägedasti vaielda, küsimused selgeks rääkida ja siis kohe kokku leppida. Tal oli alati häid ideesid ning ta kaitses neid ausasti.

Oma muusikalise loominguga Evald Aav kaldus programmilise arenduse poole. Nii ooperi kõrval ka tema sümfooniline poem „Elu“ ja hiljuti ettekantud sümfonia on ehitatud süžeele, nad kasvavad välja pildistamise alustest. Kui nüüd autor ühest küljest hoidus oma teostest rääkimast nende kujunemise ajal, siis teiselt poolt ta just soovis sisu selgitamist ettekannete puhul. Nii oli juttu tema sümfooniliste tööde üle, millised vajavad nende relatiivsuse näitamist.

Evald Aava valmistoodangu moodustavad eespool nimetatud suurvormid ning pääle nende rida koorilaule ja soolopalasid. Viimasel ta on annud nii vokaalsel kui instrumentaalsel alal. Tema teostest üsna mitmed tulid aubhindadele võistluste puhul. E. Aava koguloomingu üldine laad on säärane, mis

Evald Aava matusetalitus „Estonia“ kontsertsaalis

Foto Uustalu

vastab eesti rahvuslikule omapärale. See on samuti pärit siit, nagu kõik muugi meie kodupinnast võrsuv. Selles tunneme oma mulla ja õhu lõhnu, oma iseloomu tasakaalu, puhast otsekohesust ning üle eneste karget põhjamaa taevast.

Siin loodus ei pilla peenutsemistega ega soojenda lõdvaks sentimente. Meie elu peab olema suur ja võimas oma lihtsuses. Selle mõjuva selguse poole püüdis E. Aav sügava järjekindlusega. Ta oligi leidnud oma kindla tee, millest hoida kinni käimisel. Tema annet võiksime nimetada enese äratundmise jõuks. See ei maksa mitte ainult helilooja isiku kohta, vaid haarab kogu rahvast ja ümbrust nende põlisuses.

Evald Aava kunstilised ülesanded ei seisnud üksi loomingu tegevuses. Need kandusid ka muusika praktilistele ja organisatsioonilistele aladele. Nii tundsi teda kui silmapaistvat koorijuhti, kellele on raske jälle leida asendajat. Võib ütelda, et igas kohas, kus ta sellel pinnal tegutses, on jäänud järele parimad mälestused, soojemad sidemed ning väärtuslikumad tulemused.

Seda saavad kinnitada koorid endistelt tööaegadelt kui ka need, kes nüüd jäid akka ilma juhita. Oma andeid dirigendina E. Aav sai edukalt rakendada samuti suuremate ürituste puhul, nagu seda on laulupäevad ja -peod kuni üldpidustusteni. Eriti tema tegevus kandus meeskooride alale.

Evald Aav ka teisisi ei väsinud töötamast muusikaelu korraldamisel. Ta lõi alati aktiivselt kaasa Lauljate Liidu organite tegevuses. Tema teeneid rikastab Helikunsti Sihtkapitali kirjastuslik toodang. Samuti on ta Autorikaitse Ühingu asutajaid, esimesi juhatuses töötajaid ning üks selle organisatsiooni lähedasemaid liikmeid.

Nendel aladel E. Aav mõtles vaid muusika kasuks. Kui tema ideed käisid ka majanduslikke radasid mööda, siis lõpusihiks jäi ikkagi organiseerimine helikunstile. Siin ju iga õnnestunud kindlustav samm tähendab kas loomingu soodustamist või selle levitamist ja propageerimist. Mell vähemalt keegi ei kogu muusikast rahalisi kapitale, vaid annab kõik jäägitult tagasi helikunsti alade ülesehitamiseks.

Evald Aav tuli kitsastest oludest ja lõi end läbi oma jõuga. Ta kasvas üles iseseisvaks võitlemise ning tegude tähe all. Alates noorpõlve päevadest käis elu valju tõelisuse rada. Süüreses küpsemises ta kogus enesele ainult seda, mis oli terveks kujunemiseks vajaline. Nii arenes temas kõik lihtsaks ja liigsustest mööda sammuvaks. See peegeldub ka muusikalise kutsetöö ning loomingu kaudu.

Evald Aav sündis 22. veebr. 1900. a. Tallinnas. Siin ta saatis mööda ka oma elu kuni küpse mehe eani, millisel punktil pidi äkitselt jätma maha kõik poole tee pääle. Ta oli alles jõudnud vallutada positsioonid, et asuda teostama ülesandeid kogemustega ja valmi mehana.

Nüüd aga pidime kogunema Evald Aava saatma tema viimisel teekonnal. See kurva talituse pilt näitas ühtlasi, kui rohkel arvul ta oli omale võitnud sõpru, kes jäid maha iernalisteks. Südametega võtsid valusast kaotusest osa ka need hulgad, kes ei saanud kohal viibida lõpliku lahkumise silmapilgul.

Metsakalmistule kerkis värske hauakäähbas ja selle üle nutupärgade kate. Meie oleme matnud ühe oma suurtest lootustest. Seda sündmust ei saa enam kustutada ega unustada ka tulevikus. Aga lohtust otsime ja leiame sellest, et Evald Aav oma loominguaga jääb ustavalt elama meie keskele.

Ed. Visnapuu.

Surm ei küsinud meie õigustest

Surm on tulnud koputamata, hoiatamata ning viinud kaasa elujõust pakatava mehe keset tööd. Meid haarab rahutus: see ei ole loomupärane, see on vägivaldne, ülakohtune! Mis on siis öieti elu, kui temas leidub selliseid vastuolusid? Kas oleleb püsivaid loodussaadusi, rangeid arengureegleid, kui äkki kõik variseb kokku, kui ühe hoobiga hävineb kõik, mis on arenenud ja kujunenud täiuse poole?

Paratamatus...

Evald Aav ei tunnud seda sõna elus. Ta oli selleks liiga jõuline ja tugev. Kui tahetakse, siis saadakse kõik, — peab saama! Seda kuulsime temalt sageli. Ta oli idealist, — mõnelgi korral koguni utopist. Tema ei kohkunud tagasi raskuste ees, sest ta oli võitluseinimene. Sageli naljatati: Aav on valinud endale vale kutse, ta oleks pidanud hakkama väejuhiks, poliitikuks. Kuid kumbki ala oli Aavale võõras, kui mitte ütelda vastumeelne. Ta elas üksnes muusikale ja kõigele sellele, mis puutus muusikalisse organiseerumisse. Ja siin oli küllaltki palju, mis vajas võitlemist. Kõiges oli tal oma kindel seisukoht ning ta ei väsinud oma seisukohti kaitsmast. Mäletan,

kord, arvatavasti seoses üldlaulupeo korraldamisega, esines Aav ettepanekuga, mis võis olla muusikaliselt vägagi kõrgeväärtuslik, kuid mille tegelik teostamine ei saanud tulla kõnesse. Keegi vanemaist ning elukogenumaimst juhatusliikmeist tähendas häätahtlikult: „Meie ei saa ometi tähti taevast maha tuua!” Aav aga vastas: „Miks ei saa, kui tahame! Toome kas või kuu ja päikesegi maha!”

Tema jõulisus ja idealism ei jäänud vaid sõnadesse, — kus ta käed külge pani, sääl tõmbas ta täisi jõude. Eks ole ju Tallinna Meeskoor „Eesti Laulumehed” kujunenud tugevaks ja kontserdiktüpsiks lauluüksuseks tänu Aava innukale tööle, eks ole Tallinna Koolimoorsoo Muusika Ühingu segakoor praegu taas kujunenud tugevaks ja järjest suurenevaks kontsertüksuseks, eks varemalt ÜENÜ segakoor esinenud aastaid hää vastuvõtuga kümnetel kontsertidel Aava juhatusel. Kuid eks ole Kultuurkapitali Heliikunsti Sihtkapitali kirjastusfond tema ideede ja eestvõitlemise tulemus, eks ole ta üks Autorikaitse Ühingu asutajaid ja arendajaid, — enim aga on ta töö olnud viljakas Lauljate Liidus, nii nõukogu, ju-

Evald Aava „Estonia” väljatoomine

Foto Uustalu

hatuse, meeskooride ja koorijuhtide sektsoonides, „Muusikalehe” toimkonnas kui ka laulupeo eritoimkondades ja üldjuhtide kolleegiumis. Kui lüüa lahti Lauljate Liidu protokolliraamatud, siis näeme, et Aav on olnud üks innukamaid koosolekuil käijaid. Keskmiselt igal aastal on ta osa võtnud 50 koosolekust ning seega üheksa aasta jooksul, astunud L. Liidu juhatusse 1930. a., on ta ohverdanud L. Liidu hääks 450—500 õhtupoolikut. See osavõtt ei ole ilaigi piirunud vaikselt päältkulamisega. Ei, Aav on alati ja peagu kõigis küsimusis kaasa rääkinud, arendanud, ettepanekuid teinud, vaieldud, teisi kaasa tõmmanud. Tema kõneanne oli midagi sellist, nagu seda nimetatakse „rahvakõnelejaks”. Ta suutis oma arvamusi ja veendeid esitada hoogsalt, kujukaalt, jõuliselt, kaasakiskuvalt. Eks nii mõnelgi korral Lauljate Liidu volikogu ja nõukogu koosolekul Aav läinud tulle küsimustes, mis võisid olla võõrad ja lahkarvamisi tekitavad, — kuid mis Aava kõne järele võeti vastu üksmeelselt ja elurõõmsalt!

Meie ei puuduta siin tema töökust heliloomingu alal. See oli tema püha müsteerium, sisse ei pühendanud ta teisi, väljaarvatud ehk lähimad inimesed. Meie võime vaid aimata, millist pingutust, millist tahtejõudu temalt nõudis ooperi, sümfoonia ja teiste suuremate vormide loomine. Teame, et ta pidi vahetama kortereid ning riidlema kaasüürnikega, kuna tema klaverimäng neid häiris. Teame, kuid ta võttis harmooniaõpetuse ning selle ise oma veenete ja maitse kohaselt ümber töötas. Kes on süvenenud tema muusikasse, see

leiab, et siin ei ole midagi juhuslikku ega ebateadlikku, — ka see, mis vahest mõnel pool märgitakse nooruslikuks katsetamiseks, oli temal loogiliselt põhjendatud ning omakohaselt valitud.

Paratamatus...

Elus ei tundud ta seda sõna, ent surm ja surma lähedus sundisid teda seda tunnustama. Kas meie aimame tema traagikat päevil enne surma? Ta oli valmis saanud sümfoonia, oli töötanud kuid, võib-olla aastaid selle kallal. Nüüd oli see valmis, tuli esiettekandele. Ent autor ise ei olnud juures, — ta ei kuulnud seda, rääkimata juhatamisest, mida ta ise väga soovis. Ta ei kuulnud seda ka radio kaudu, nagu ekslikult on teatatud. Palavikuga üle 40 püjala ei usaldanud omaksed ja arstid teda ärritada raadio mängimapanemisega, — see oleks võinud esile tuua kriisi. Nii küsis ta vaid aegajalt kella ning piüdis arvestada, millise osani nüüd on jõutud, millist osa nüüd alustatakse. Kõrges palavikus, mõistuseoleku ja sonimise piiril elas ta oma esimese sümfoonia läbi sel õhtul, ning kui aeg oli jõudnud nükaugale, et ettekanne võis olla lõppenud, siis laskus ta patjadele: „Nüüd olen ma väsinud sellest juhatamisest.”

Paratamatus...

Neil tundidel, kõikudes elu ja surma vahel tõusis see sõna tema ette kohutava kummitusena. Kuid ta ei tunnustanud end alandatuks ega võidetuks. Kui nii, siis olgu! „Eks surnud noorena Tobias, Süda, Schubert, Mozart, Kuula! Ka Evald Aav sureb noorena. Ta sureb 21. märtsil 1939.” Nii kõneles ta päeval enne surma.

Osa E. Aava leinarongist Metsakalmistul

Foto Uustalu

„Milleks te mind veel kraadite, milleks te mulle pulbreid annate, — minu tund on tulnud!“

Palavik oli tõusnud juba üle 41 pügala, süda oli lakkamas töötamast. Siis andis ta viimaseid juhiseid oma surmaks: „Tervitage kõiki muusikuid, lauljaid ja kolleege. Ütelge, et ma suutsin nii vähe! Ütelge mu kooridele, et nad ei tohi kaduda, et nad peavad kasvama, tugevamaks muutama! Ma ei sure väiksenä ega nõrgana!“

Ta soovis, et teda maetaks Metsakalmistule, et kui see võimalik on, siis matusetalitus toimuks „Estonias“, kus kanti ette tema ooper, sümfoonia, ta sümfooniiline poem „Elu“, peagu kõik ta koorilaulud. „Ja kui mu kirst „Estonias“ välja kantakse, siis mängitagu „Juta kaebelaulu“.

Ei, ta ei alistunud surma paratamatusele, ta ei lasknud end maha murda, vaid astus vastu sellele, mis pidi tulema, mehisena ja julgena. Ilma võitluseta, ilma valutatu suikus ta unne, millest ei ärgata...

Kas meie tundsimme teda?

Kas ta isegi tundis ennast täiesti?

Põhjamaail küpsevad inimesed pikkamisi. Võib-olla on tõsi see, et siin algab elu alles päälle neljakümnendat eluaastat. Tundub, nagu oleks temas peitunud ääretu palju, otsekui oleks kusagil tema sisimas sügavuses uinunud jõudude varud, terved omapärase maailmad, — kerkiades säält esile ositi, õnnelikel hetkedel.

Viimaseil aastail tundus, nagu oleks toimunud temaga mingi muudatus, mingi

reaktsioon. Ta tõmbus järjest enam ja enam endasse, oma kodusse. Kuigi ta kolleegide, lauljate ja sõprade keskel oli endiselt elav, ülemeelik, julge ja siiras, ometi kadus ta taas peatselt, kellelegi midagi lausumata. Sesse aega langeb ka ta kalastusekirg. Igal vabal võimalusel võttis ta õnge ja veesaapad ning sõitis linnast välja kalastama. Säält ta seisis jõekaldal liikumatuna tundide viisi, unustanud ümbuse, võib-olla ka õngekorgi. Mida ta mõtles, mida tundis?

Näis, nagu ootaks ta midagi, ootaks millegi avanemist, millegi lihtsa, selge ja paeluva teostumist.

„Kerge on komponeerida keeruliselt ja raskelt. Aga katsutagu seda teha nii lihtsalt kui võimalik, — siis alles nähakse, kui raske see on ning — kui õige see on!“ See oli lause, millega ta ühel päeval üllatas. Teati ju, et temagi otsis uusi võimalusi, uusi kombinatsioone, et temagi püüdis rakendada kõiki oma rikkalikke teadmisi ja kogemusi komponeerimisel, — siis aga korraga pöördumine lihtsa poole!

Siis lõi ta kaks laulu üldlaulupeol ühislauludena ettekandmiseks, — „Laul kodumaast“ ja „Hommiklaul“. Muusikutest koosnev žürii jättis need esialgu kõrvale. Nad olid harjumatult lihtsad ja primitiivsed! Kuid ometi oli neis midagi, mis paelus, taas ja taas sundis meeletuletamisele. Teisel koosolekul võttis žürii ühe neist laulupeo kavva ühislauluna, aimamatagi, et selle autoriks on Aav...

Foto Uustalu

*Evald Aava
värske
kalmukeingas
pürgadega*

On vaieldud, kas see laul oli sobiv seks otstarbeks ja milline oli ta muusikaline väärtus. Võib-olla ei mõistetud küllalt tema lihtsust, põhjamaist raskust ja karmust. Võib-olla oleme siiski liigselt võõrsilt laenatu mõju all, teadmiste, nõudmiste paelus, et täiesti aru saada sellisest siirusest ja lihtsusest, nagu see peegeldus Aava neis lauludes.

Ja eks ju tema sümfoniagi üllatanud oma siirusega. Tundub, nagu oleks ta jõudnud siin mingi uue maailma väravalle, nagu oleks saanud ta vaid pilku heita sisse maailma, mis on nii tugev ja paeluv oma lihtsuses. Näib, nagu kardaks ta veel siia sisse astuda, kõiki endisi veendeid ja arusaamisi kõrvale heita. Tundub, nagu oleks pidanud järgnema temalt midagi sootumaks uut ja täielikku sellele sümfoniiale.

Kes teab, võib-olla nüüd ta jõudiski sinna oma Uude Maailma, sesse selgusse ja lihtsusse, mida ta igatses ja mille saabumist ta nagu ammugi näis aimavat.

Võib-olla on ta nüüd nende keskel, kes sajanäite eest liikusid tugevaina ja siiraina meie maal, nende muistsete sõdurite-päälikute ja vanemate killas, kes teda siin maailmas sageli küllastasid vaid fantaasias. Kõik tänapäevane, võõrsilt toodu, komplitseeritu, sageli petlik ja ainult näiline on nüüd maha jäänud, — teda on kut-

sutud sinna maale, millistest ta meile suutis anda vaid aimu ja kujutlust.

Mis on isamaaline, omapärane, rahvuslik? Aav püüdis leida vastust neile küsimusile. Ta tahtis saada selgust, — ning kui talle ei vastatud, siis asus ta ise otsima ja teostama. Ta oli veendunud, et tema helilooming on eestipärane, — selle üle oli ta uhke. Ta ei uskunud, et seda suudab vaid väliliste reeglite ja võtetega, — ei, see pidi olema mingi intuiitiivne elamus, mingi „sisseelamine“, nagu ta armastas tähendada. Kõigepäält tunda, põhjalikult ja haaravalt tunda, — alles siis edasi anda. Ta oli inspiratsiooni-helilooja. Oma väga tuntuks saanud laulu „Hommik“ lõi ta poolteise tunniga, — ühel suvipäeval, mil just kalastama minemise eel äkki tuli alla suur vihmahoog. Ta ei muutnud selles enam midagi. Kuid suuremate tööde puhul otsis, mõtles ja kaalutles ta kaua, parandas tehtut ning tundis rõõmu sellest, et asi muutus üha paremaks ja paremaks.

Ta elas kaasa kõigile rahvuslikele võitudele, — ta rõõmustus lapsena, kui Palusalu tuli maailmameistriks, ta hõiskas, kui Keres võitis esikoha maleturniiril, — jalgpallivõistlusel oli ta esimesi „hurraatajaid“ ja ergutajaid! Isamaa ei olnud temale vaid leebe armastatu, vaid võitlus-

välli, kus saavutatut tuli kaitsta viimse hingetõmbeni ning aina edasi ja edasi rühkida.

... Ja nüüd, — paratamatus, kokkuvarisemine, lõpp!

Ei, meie ei taha haletseda Aava surma puhul. Meie tõsidus ja ängistatus, meie pisarad on kibedusest, pettumusest ja kas või vihast. Meie leiname teda kui võitluses langenud kaaslast. Meie leiname teda kui julget, siirast ja elujulist töömest, kes sai võitluses haavu ja lõi neid ise. Kuidas meie võiksimme teda mitte armastada ja austada, kus on lõppenud kõik eluvõitluse tühisus ja ühepäevalisus?! Kuidas meie võiksimme mitte tunnustada, et ta oli erakordselt andekas, tugev ja seesmiselt rikas?!

Evald Aav, Sa oled jõudnud sisse maailma, kus leiad rahu ja puhkust! Tänu Sinule suure töö eest, suure loomingu eest ja suure võitluse eest! Eestile oled Sa surematu, Sinu viisid ja teod ei kustu, ei kao, — meie kõik, kes meie ühteviisi või teistviisi võitleme sama võitlust, jätkame seda, jätkame samuti viimase hingetõmbeni, nagu Sina tegid! Ei, — midagi ei kao, midagi ei kustu, — kõik, mis Sinagi teinud, jääb igaveseks!

Elm. Luts.

*Kõrval hilisemaid ülevõtteid
EVALD AAVAST*

I. JÄRV

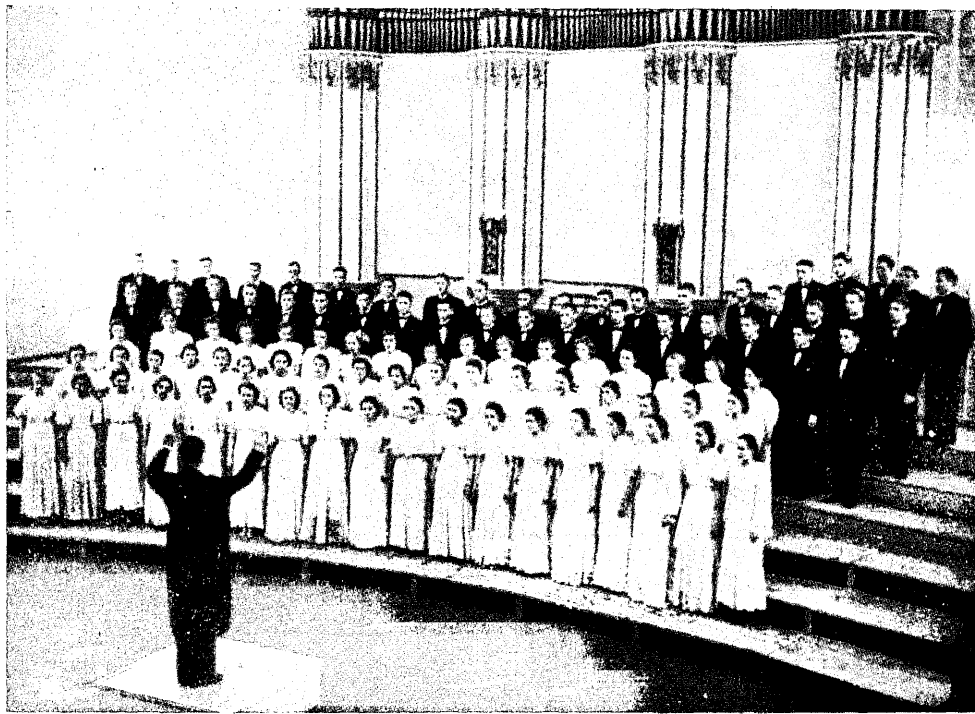
Mõningaid teid ja vahendeid meie omaloomingu kiiremaks levimiseks

Meie omaloomingu levimise päämiseks pidurdajaks on olnud siiaaani asjaolu, et meil puudub kindel muusikaline propagandakeskus. Nagu meie kõigest muust näeme, ei tehta tänapäeval ilma propagandata midagi ära ka sääli, kus on käes võim, mille abil end maksta panna. Mida peab siis tegema helilooja, kellel pole õieti ainustki relva, mille abil oma teost päale sundida.

Olgu nii. Kuid ma arvan, et siin poleks sundida vajagi, palju enam aga küll teha selgitustööd. Viimane kannab aga ainult siis vilja, kui see tuleb järelejätmatult ühest

kindlast keskkohast kindla, kaugele ettenähtud kava järgi. Üksikud reklaamipuhangud ühe või teise heliteose puhul vaibuvad varsti. Ja on see kord ette kantud, siis on ta ka varsti unustatud. Siin oleks vaja ette võtta tugev organiseerimistöö.

Minu arvates oleks kõige sobivam alata sellega, et luua Akadeemilise Helikunstnike Seltsi juure mingi büroo või sekretariaat, kuhu oleks koondatud kõik kunstmuusikasse puutuv. Siit peaksid väljuma kõik juhtnöörid ja algatused meie kontsert- ja kammermuusika alal. Siin peaks ka heli-

TKMÜ segakoor, millega E. Aav andis viimse kontserdi

Foto Uustalu

loojail võimalus olema oma töid kõige enne ette kanda kitsamale kuulajaskonnale esmajärgulises soorituses.

Alles paari päeva eest olin tunnistajaks, kuidas üks väga huvitav laulukene esiettekandes ei pääsenud mõjule täiel määral sellepärast, et ettekandjaks oli õpilane.

See puutub organiseerumisse.

Teiseks põhjuseks, mis pidurdab levikut, osutub asjaolu, et umbes 90 prots. meie lauludest on loodud ühesugusele häälele, s. t. umbes keskmisele sopranile või tenorile. Äärmistel häältel puudub repertuaar. Mõnikord oleme püüdnud kasutada transponeerimise teed, aga see on hädavahend ega anna igakord soovitud tulemusi, sest ühe laulu kõrgemale või madalamale viimine ei muuda veel tema iseloomu. Pääle selle on transponeerimine üks väga tülikas ja aegavõttev töö, millega näiteks õpilased ei tulegi alati toime. Kuid transponeerida lasta ei saa juba sellepärast, et siis läheks see noot liiga kalliks maksma. Iseasi on siis, kui autor selle transponeerib ja uuesti trükki annab.

Kõige õigem tee on ikka see, kui autor oma puhtloomingulise tegevuse kõrval püüab silmas pidada ka üksikute hääleliikide vajadusi ja neid vastava tähelepanuga katta.

Siis edasi puuduvad meil igasugused ansamblihood, milliseid oleks väga, väga vaja. Laste repertuaar? Seda pole olemaski, kui mitte arvestada ainust albumit, mis ilmus juba kümme aastat tagasi — ja pääle selle veel mõned laulud R. Pätsilt, mis aga pole mõeldud lastele endile laulmiseks. Nimetatud albumis leiduvad laulud kuni 10-a. lastele ja needki on kõik koolikogudes sees, nii et iga eesti laps teab neid juba pääst.

Siiamaani polnud ju ka väga suurt nõudmist laste soololaulude järele, kuid nüüd on raadio imekiire levimine teinud ka laste esinemise vajaliseks ja sellepärast paljud vanemad lasevad oma lastel õppida laulu. Kuid see asjaolu säeb lauluõpetajad raske küsimuse ette: kust võtta lastele soololaule ja ansamblipalasisid? Siin oleks nüüd noortele heliloojale tänuväärt tööpöld. Kuid huupi ei peaks nad siiski midagi kirjutama, vaid kasulikum oleks neil kontakti astuda pare-

Isamaaliidu segakoor, juhatab H. Roosma

Foto Uustahu

mate lauluõpetajatega, et siis ühiselt otsustada, milliseid laule oleks kõige sobivam lastele kirjutada.

Pääle selle oleks veel tarvis sääraseid soololaule, mida täiskasvanud võiksid lastele laulda ja mis sobiksid ka plaadistamiseks, nagu näiteks soomlaste kuulus „Mikihiir merehädas“.

Edasi läheks tarvis kergemaid soololaule lihtsama saatemuusikaga, milliseid oleks hõlpus õpetada algajatele õpilasile.

Lõpuks veel üks põhjus, miks meie omad laulud küllalt kiiresti ei levine. See on meil Eestis tegutsev ebanormaalselt suur muulastest lauluõpetajate arv. Kõik, kes kusa-gile mujale pole saanud paika pidama jääda, on enese ühel või teisel teel poetanud siia elama ja nüüd on nad hiiglatähtsad ooperipremjeed ning primadonnad — ja leidub küllalt veel neid, kes usuvad, mida üks võõras eneseülistuseks ütleb.

Meie, eestlased, oleme huvitavad inimesed. Muidu kipume kõiges eeskuju võtma välismaalt, aga kui küsimus seisab selles, et näidata, kuidas oma iseseisvat vaimset elu elada, siis meie ei julge välisriikide kombel talitada. Meie parem kannatame ja vaatame päält, kuidas hulk meie noori muusikahuvilisi inimesi toidab end võõrastelt pakutud vaimuga ning aastate pikkuse koostöö järele võõraga, harjub mõtlema tema moodi ja nägema asju tema silmadega.

On ju võimatu nõuda inimeselt, kes ei tunne meie keelt, et ta peaks tundma meie rahva luulet või sellele ehitatud viise! Mis sääl siis imestuda, kui need meie inimesed, kes on õppinud võõra juures, ei tunne vähematki huvi meie omaloomingu vastu. Oiles harjunud võõra maitse kohaselt asju nägema ja tihti taga ajama odavaid efekte, ei suudagi ta tungida meie laulude sisse ega mõista nende õiget väärtust.

Kõige mõjuvaks abinõuks on siin toetuste ja stipendiumide jagamisel terav vahetegemine selles, kus ja mida keegi on õppinud siamaani.

Ja üldse neil toetuste jagamistel on meil senini tehtud vigu. Riikliku toetusega on saadetud välismaale õppima inimesi, kes vaevalt tunnevad nooti ning kelle hariduslik tase ja intelligents jäätavad väga palju soovida. Lähevad nüüd sellised isikud välismaadele ja esinevad sääl meie rahvusest — koguni esindusteatrit — solistidena, siis et tee see meie au. Minu arvates ei peaks kedagi saatma toetuste varal välismaale õppima enne, kui tal kodumaa õppeallikad kõik on kasutatud.

Olgu need read kirjutatud selleks, et panna liikuma mõtteid, kuidas peaksime korraldama oma muusikaelu, et see muutuks intensiivsemaks ja suudaks haarata laiemaid rahvahulki kaasa tundma ja kaasa mõtlema.

Mõningaid mõtteid vaimuliku muusika seisukorrast

Võttes põgusale vaatlusele vaimuliku muusika küsimuse, katsume paari sõnaga osutada selle alal lahendust vajavatele kohtadele.

Viimaseaja muusikalisele arengule ja suunale võidakse juba kaunis suure rahuldustundega vaadata. On tekkinud üsna kindel kutseliste muusikute kaader ja nende tegevus on kandunud üle terve kodumaa. Me ei leia kutsemuusikuid mitte ainult linnades, vaid neid töötab ka maaühiskonnas.

Laulupidude tase on märkimisväärselt tõusnud ja me oleme tunnistajaks, et korraliku ettevalmistuse ning range nõudmise tagajärjel võivad ka masskoorid pakkuda üsna kunstiküpset esinemist. Rahvakoovid on juba enam-vähem vabanenud võõrapärasest koorilaulust ja need koorid, kes alles hiljuti ilutsesid möödunud sajandi viimaste aastakümnete jooksul tolleaegsete pastorite j. t. poolt siia toodud sentimentaalsete saksa laulude kammitsais, on ärrganud uuele elule ning kannavad juba rahvusliku muusika väärtusi. Saavutatud tulemustest ei tohi laskeuda mõnulemisesse, kuid mõnevõrra rahuldust tundma oleme õigustatud ometi, sest see virgutab, loob usku endasse ja annab jõudu uuteks püüdmisteks.

Asudes nüüd otseselt alguses nimetatud küsimuse juure, peab märkima, et vaimulik muusika oma arengus on jäänud maha n-n. ilmalikust muusikast. On see tingitud konservatiivsusest või muust olukorrast, selle jätame praegu analüüsima, võimaluse korral tuleme selle juure tagasi hiljem. Märgime vaid, et isegi meie suurim vaimulik organisatsioon, Ev.-Lut. Kirik, ei ole üldiselt muusikalises seisukorras jõudnud kuigi soodsale positsioonile, rääkimata sektantidest.

Ka on meil vaimuliku muusika viljelejate kaader välja kujunenemata. E. V. Tallinna Konservatoorium ja Tartu Kõrgem Muusikakool on annud hulga organiste, kuid neist ei jätku kõikjale ja maakogudused muidugi ei vajagi konservatooriumi haridusega organiste. Tegelikult elu vajaduse kohaselt töötab nüüd Tallinna konservatooriumi juures kaheaastase kursusega kõster-organistide kool ja selle ülesandeks ongi anda muusikajuhte maakogudustele.

Paljud kogudused on aga teatavasti majanduslikus kitsikuses ja sääl tehakse kokkuvõtteid just kiriku organisti arvel. Siis ka juhtub, et kiriku teenija, kellamees ja or-

ganist esineb ühes ja samas isikus. Kui säärane olukord on mõistetav viletsas ja mahaäänud maakolkas, pole ometi õige, et mõned meie linnadest ei oma korralikku organisti ega koorijuhti. Vastava hariduse omandanud või muidu tubli muusikaline jõud ei võta 5- või 10-kroonise kuupalgaga organisti kohta vastu. Ma vist ei eksi palju kui ütlen, et just need 5- ja 10-kroonised „organistid“ on meie kirikud tühjaks mänginud. Kui konsistoorium vaesematel kogudustel aitab tasuda õpetaja palka, mispärast ei võidaks seda teha ka hää organisti puhul.

Kui nimetatud puudused hää tahtmise ja päalebakkamise juures võivad olla kõrvaldatavad, siis väiksemate organisatsioonide — sektantide — juures on see küsimus hoopis lahendamatu. Kui meie Ev.-Lut. Kirik omab kindla keskkoha, kust korraldatakse kirikumuusikasse puutuvaid küsimusi ja päämised tulemused selle instantsi tegutsemisel on seni avaldunud vaimuliku muusika — esijoonel koorilaulude — soetamises kirikukoordel, siis sektantidel puudub säärane korraldav keskorgan üldse ning nad on jäänud asja lahendama oma maitse ja oskuste kohaselt.

On teada, et enamik sektantide laulukoore oma repertuaari ikka veel ainuüksi „Talle Kiitusest“ ammutavad. Muidugi on koore — ja neid leidub suuremates linnades, eriti Tallinnas, kes omavad haritud koorijuhte, viimaste maitse ja eruditsioon viib asja üsna õnnelikule lahendusele. Ka pole sääl „Talle Kiituse“ kasutamist sääraselt karta kui maakoguduste ja -kooride keskel. On ju enamik „Talle Kiituse“ laule oma muusikalise väärtuselt üsna labased. Arenemata maitse juures levivad aga viimased. Et see nii on ja et nende suurema osa muusikalise väärtusetuse äratundmisele pole jõutud, seda tõendab üks tolle ringkonna häälekandjaid („Kristlik Perekonnaleht“ nr. 11 — 1938).

„Talle Kiituse“ laulude revideerimisele võtmine ja teatava vaimuliku koostamine poleks kindlasti ülearne.

Meil on teada meie rahva muusikalise maitse kasvatuse suund pikkade mineviku aastate vältel. Nüüd tänu Lauljate Liidu energilisele tegevusele on koorid jõudnud välja sellest väärasest seisukorrast. Aga me petaksime endid, kui arvame, et ka rahva passiivsema osa — laia publiku — muusikaline mentaliteet oleks juba ümber kujundatud, sest muusikaga aktiivselt tegutsevad

koorid arenevad kiiremini kui passiivsed kuulajad.

Et rahvamasside muusikaline mentaliteet seniselt platvormilt liiguks ikka enam rahvuslikule pinnale, see on suurelt osalt meie rahvakoorige ja nende juhtide missioon. Et see kindlasti sünnib, selles ei tarvitse olla kahtlust. Me teame, et mitte palju aastaid tagasi kurtsid koorid ja nende juhid meie algupäraste koorilaulude keerukuse ja ras-

kepärasuse üle. Selles osas on olukord nüüd põhjalikult muutunud ja see kandub pikapäale üle ka laiadele rahvamassidele — publikule. Vaimulikus muusikas aga, eriti sekretantide juures, on laulukultuur jäänud veel ilutsema mineviku rüppe ja pole ette näha selle liikuma hakkamist seniselt seisukohalt enne, kui neid küsimusi hakatakse korraldama nende oma autoriteetsetest ringkondadest.

Ärgem püstitage monumente, kuni asjaosalised alles elavad

Käesolev kirjutis tahab jääda ananüümsuse raamistikku, ta ei nimeta ühtki kindlat nime, ühtki teatavat tegelast. Vahest on niiviisi parem ning vahest tuleb nii vähem tüli ja riidlemisi-poleemikat.

Egiptuse vaaraod olid väga usinad hoolitsemata, et nende suured teod leiaksid hindamist tulevaste sugupõlvete poolt. Varakult pandi orjad töösesse, et valitseja võiks juba elupõlves nautida oma viljakuse tunnustamist ja kummardamist. XX sajand ses suhtes on tagasihoidlikum ja ülistamisi lubatakse vaid piiratud määral. Teenide hinnatakse, kui on tegu mõne tähtpäevaga, kas 60 või 70 aasta sünnipäevaga, nii või nii kauaaegse töötamise juubeliga, nii või nii kaua möödunud surmapäevaga. Monumente püstitatakse nõnda õige tagasihoidlikult.

Nüüd aga tahetakse sünnitada sel alal uusi tõekspidamisi ja teha revolutsiooni. Et milleks peab ootama oma surmatundi ja alles siis — tagant järele — saada kätte teenitud loorbereid? Et targem on välja anda geniaalsuse diplom juba varakult, asjaosalise olles elus ja tervise juures.

Eeltoodud arvesse võttes põrakeram tähelepanu X-i kirjutisele X-i „Kunsti ja Kirjanduse“ numbris X-i suursaavutiste puhul. (Muide, see viimane X alles elab ja temalgi vist tundub karuteenena ebaajakohane ooditsemine.) Sääli käivad sõnad nõnda: „... teada olevail andmeil X vormeerimisel, teose välise kujud piiritlemisel kunagi ei ole juhuslik katsetaja ja otsiskleja; ta ei alga noodistamisega enne — ka suuremate teoste puhul mitte — kui kogu teos selle erisades ja orgaanilises arengu üldjoontes juba ette pole seesmiselt valminud ja omanda-

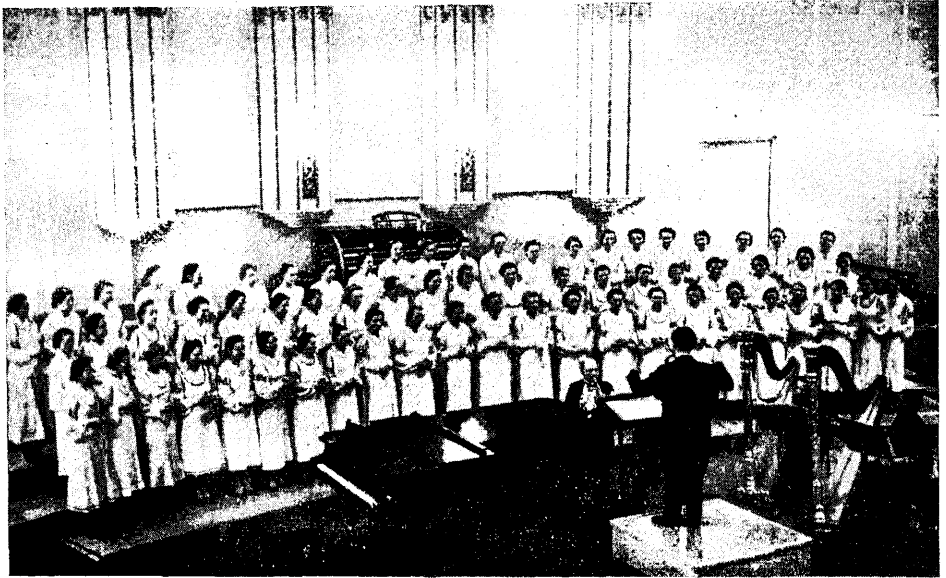
nud, kuigi esialgse, siiski kindla ja tervikliku kujud.“

Veidi raskepäraselt sõnastatud, aga mõte on siiski lihtne. Tahetakse ütelda, et X kirjutab oma partituuri teadlikult ja kindla kava järgi, et kompositsiooniline üldskeem on juba varakult valmis, et noodistamise detailidesse mindakse alles siis, kui teose üldidee seesmiselt on küpsunud. Et ei laota juhuslikke akorde, vaid tehtakse muusikat, tehtakse kunsti.

Selle toreda põhimõtte vastu muidugi keegi ei saa vaielda. Mis õigus, see õigus. Ainult kahju, et sellega ei avastata mingisuguseid uusi maailmajaguseid. Seda endastmõistetavat rada on käinud kunst ja muugi vaimne eneseväljendamine juba aastatuhandeid. Kui Emajõe Ateenas vaimukangelased nüüd omakorda „avastavad“ põlist aabitsatõde, siis hinnakem sedagi.

Meie kõik aga teame, et see elementaarneim põhitingimus on rakendamist leidnud kaugelt varem. Meie ei leia ühtki näidet, kus oleks toimitud vastupidises suunas. Meie ei tunne kirjanikku, kes ei teaks, millest ta kirjutab või maalikunstnikku, kes asub töösesse ilma et teaks, mida ta maalib. Ei tunne meie ka kõnelejat-agitaatorit, kellel puudub teema. Kui nüüd Emajõe vaimusangarid avastavad, et teema olemasolu on siiski vajalime, siis pälvivad nad õnnitlemist täisikka jõudmise puhul. Surume kätt!

Lugu läheb aga veelgi põnevamaks, sest artikli kirjutaja ei piirdu paljalt teoretiseerimisega, vaid kasutab ka kõrvutamise momente. Ta toob areenile Beethoven'i, Bach'i ja Wagner'i, kes — samuti nagu meie geniaalne komponist X — ka ei leidnud tun-

Tallinna Naislaulu Seltsi koor, juhatab G. Ernesaks

Foto Uustatu

nustamist kaasaegsete poolt ja alles tagantjärele löid läbi. Seejuures arvustus jäävat „endisele tasemele“ ega oskavat mõista, et tegu on „eesti heliloomingu parima teosega“.

Tõepoolest arvustajad on üsna rumalad ega suuda nad tungida asja tuuma ja ei oska vahet teha, kust algavad prantslaste impressionistlikud katsetamised ja kuhu — tänu taevale — lõplikult maandub meie algupärane looming. Päälegi üks väga kompetentne muusikamees, X-teatri näitleja, ringhäälingu kaudu tegi teatavaks, et helilooja X-i „Legendaarset sümfooniat“ võib vabalt kõrvaldada Beethoven'i ja Čaikovski parimate teostega. Nii et geeniusse olemasolus ei tarvitse kahelda ja et on ülim aeg hüüda: olge valvel! Kompetentne otsus on antud. Pole põhjust kaksipidi mõtlemiseks.

Siit loomulik järeldus: „kui meil leidub niisugune loov and (s. o. helilooja X), kel oma huvide rahuldamiseks ja loovtahte rakendamiseks on puudunud ja puuduvad praegugi vähegi normaalsemad võimalused, siis... mõeldagu, milliseid tulemusi võiks avaldada muretu tegutsemisvõimalus. Ja kui võrra kiirendavalt mõjuks ta väljakujunemisele, ta individuaalse omapära takistamatule esiletõusule lähem side tänapäeva muusikaeluga suurtes muusikatsentrumeis“. Sest, mõeldagu ometi, „meil on mitmed vägagi

keskpärased inimesed selleks leidnud toetajaid, tagasihoidlik X on ka kord palunud ja pole saanud!“

Nii loomulik, kui selline järeldus ka pole, jääb siiski küsida, esiteks: kes nimelt on need keskpärased inimesed, kellele võimaldati välisstipendiume? Kas „keskpärane“ X, kes andes esimese algupärase ooperi, arvatavasti toimus ülepeaaega ega olnud tema teos „selle eriosades ja orgaanilise arengu üldjoontes“ teips mitte „seesmiselt valminud?“ (Too „seesmine valmimine“ on artikli järgi ju „geniaalse“ X-i monopolik!) Või mõni teine lihtsurelik?

Ja teiseks: mis mõtet üldse on saata üht täiuslikku loojat mingile õppereisule? Kui juba kord lood on nii toredad, et Beethoven'i ja Čaikovski kõrval kuulub muusika ajaloos kolmas koht heliloojale X-le, siis ei tarvitse Muhamedil mäge otsida. Küllap mägi tuleb ise Muhamedi juure. Ühel geeniusel pole midagi õppida: temalt õpitakse! Seepärast jääb loogiliselt õigustatuks lootus, et meie ahtakene kodumaa peatselt muutub L.-Euroopa muusikaentusiastide Mekkaks ja Mediinaks, kust ammutatakse teadmisi ja oskust. Kellel on anda, see annab. Ega andjal tarvitse laskuda agendi ossa: küllap leiavad õige tee Rooma need, kel „janu ja jalad“. Olgem nüüd valvel ja ärgem jätkem

kasutamata soodsat võimalust, et suunata meie sadamasse kunsti palverändajate masse!

Edasi jõuab artikli autor lõpuotsusele, et helilooja X-i õige koht pole „Vanemuise“ juures, sest sääl jääb võimalus tema tööjõudu asendada. Asendada ei saavat aga „seda ajakulu ja loovtegevuse takistustest tingitud kahju. Inimesele, kelle anded ja teadmised on erakordsed, kes mitte ainult loovvõimete poolest, vaid ka muusikaliteratuuri teadmises seisab esikohal“, peaks leiduma „koht mujal“. Sest, pange tähele, Sibelius'ele võimaldati „end täiesti pühendada loomisele“, meie aga oleme loiid ega märka luua soodseid tingimusi oma suurmeisterile.

Halb ta ju on, see olukord. Aga niikaua, kuni me veel pole leiutanud mugavat sotsiaalset reformi, kus kunstnik elab ja loob mätseenide ainelisel toetusel, peab paratamatult leppima ebatänuväärse tegelikkusega. Eks selle all kannatavad paljudki. Küll mitte geniaalsed, kuid siiski kunstiinimesed, kuigi nad võib-olla „loovvõimete poolest ja muusikaliteratuuri teadmises“ ei seisa just esikohal. Muide seda viimast on üsna raske, kui mitte võimata, kindlaks määrata. Sellekohaseid eksame ei korraldata, seepärast võib siin teha paljalt oletusi, üsna ettevaatlikke ja tagasihoidlikke oletusi, mingil tingimusel aga mitte kindlat otsust. Sedagi alles siis, kui kõikide heliloojate südamed ja neerud on läbi uuritud.

Nüüd jääb aga mulje, et artikli kirjutaja ei tunne — ega tahagi ehk tunda — teisi muusikainimesi päale helilooja X-i. See vii-

mane siis pimestab teda nii, et ta ei näekuule-tunnusta muid jumalaid oma platooniiliselt armastatu kõrvall. Kui kunagi peaks juhtuma see traagiline sündmus, kus artikli autor lähemalt tutvuks helilooja Y-ga, kelle muusikaliteratuursed teadmised ületaksid helilooja X-i teadmisi, siis tuleks paratamatult illusioonide purunemine ja suur seemine murrang, sest täisikka jõudmine on ju seoses teatavate ümbersünni valudega.

Oleme häatahtlikud ja usume, et tegu on hetkel siirameelse naiivsusega. Oleks ju hoopis halb, kui kogu üritus kannaks teadlikku pukkiupitamise ilmet. Sõprus ja komplott — need muidugi jäävad paratamatult püsima, kuni püsib meie patune maailm. Aga siis toimitagu pisut enam con sordino ega löödagu kõiki registreid lahti. Ka intrigeerimine sunnib arvestama teatavaid piire ja sündsuse reegleid. Meieaegne biaseerunud massinimene ei süti põlema säärase ülemlaulu puhul, vastupidi, ta muigab. Aga ega muigamine ole siin kunagi asjaleksuks. Nii, et jääme sellele häatahtlikule seisukohale, et tegu pole sihilikku ülistamisega, vaid platooniilise tunnetepuhanguga...

Toodud read sisaldavad — ma ei salga seda — õige ohtrasti ironiat. Selle juures deklareerin avalikult-anonüümselt: ironia ei ole sihitud helilooja X-i vastu, kes tekkinud olukorras pole süüdi. Meid masendab aga see — kasutan siin helilooja Z-i ütlust — et üks magister või peaaegu magister võtab endale õiguse ja voli välja anda dekreedikorras geniaalsuse diplome.

Emar Eme.

Ooper ja kontserdid

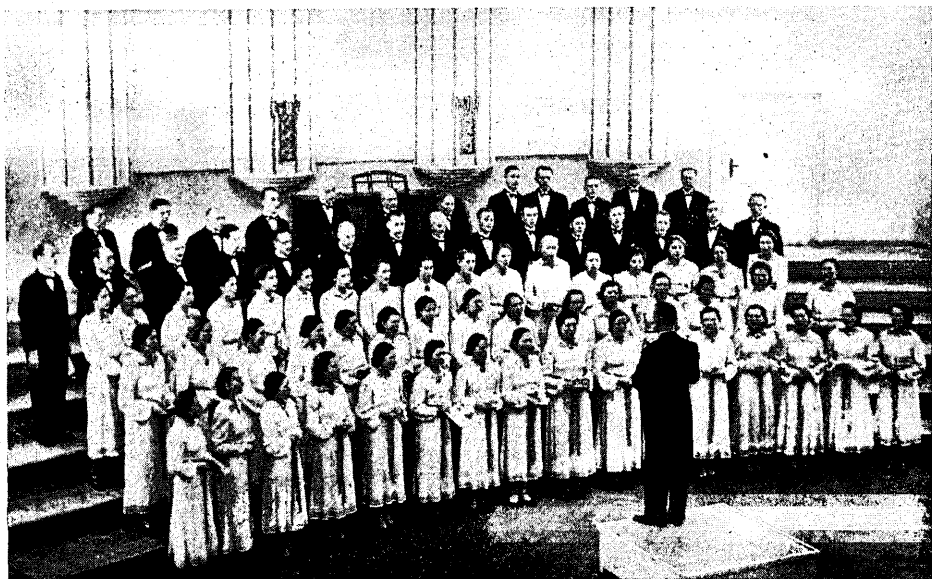
Tallinn

Viimane osa hooajast oli võrdlemisi õige kontserdirikas, mispärast iga üksiku ülesastumise juures saame peatuda ainult lühemal kujul.

Sesooni seitsmendat sümfooniakontserti juhatas O. R. O. t. s. Kava terves ulatuses koosnes eesti helitöödest. Niminumbriks oli E. Tubina sümfoonia nr. 2 („Legendaarne“) — tejskordsel ettekandel. Teos vastab oma sisu määritlevale päälkirjale, orkestrikunsti rakendatakse oskustega ja huvitavalt. Mõjuvas sümfoonilises väljenduses kuulsime A. Kapi koraaliprelüüdi „Sind, Jumal, kõik me kiidame“. Hääd muusikat esindasid R. Tobiase

ballaad „Ilmaneitsist ilusast“, A. Vedro lahingupilt oop. „Kaupo“ ja E. Kapi süit. Eduka solistina oli ballaadis kaastegev soprann L. A. d. r. e. Orkester avaldas püüdlikku ettekannet.

Kaheksas sümfooniakontsert anti R. Kulli juhatusel. Eeskava huvipunktiks oli Evald A. v. a sümfoonia nr. 1, mis tuli ettekandele värskes uudisena. Selle kompositsiooni päänunnuseks on tugev individuaalsus põhjamaises, rahvuslikus laadis. Läbitöötuselt antakse ilmele jõudnud orkestrikunsti. Ehituselt teos kuulub programmilise toodangu hulka. Kavas leitudid veel Sibelius'e avamäng „Kar-

Vanemaise Muusika Osakonna segakoor, juhatab R. Ritsing

Foto Uustalu

jala", Čaikovski fantaasia „Francesca da Rimini“ ja D-duur viiulikontsert. Viimases oli tunnustatavaks solistiks R. Odnoposov. Orkester täitis ülesanded erksuse ja eduga, eriti nõtkelt anti saade kontserdile.

Akadeemiline Helikunstnike Selts korraldas kontserdi sihtkapitali poolt omandatud eesti loomingust soolo- ja ansamblivormis. Sisult huvitava kava täitjateks olid O. Indra — sopran, V. Alumäe — viiul, A. Karjus — čello, A. Kõrb — klaver. Ettekanded leidsid sümpaatse teostamise.

Esmakordse võõruskontserdi andis itaalia keelpillikvartetti Camerata Musicale Romana, koosseisus — D. Belardinelli — 1. viiul, D. Sentuti — 2. viiul, E. Berengogardin — viola, L. Fusilly — čello. Koosmängu täpsuselt ja paindumuselt kvartett avaldas ennast väga silmapaistval tasemel seisvana. Iga esineja üksikult oli tüse kunstijõud. Ettekannete sisulist külge arendati suure mõjuvusega.

Kammermuusika õhtu andsid A. Vihtol — laul, R. Palm — viiul, R. Merkulov — viola, A. Karjus — čello, V. Vinogradov — klaver. Eeskava suuremas enamuses koosnes viimase helitöödest nii soolole kui ansamblike. Need on moodsama ilmega teosed ja sisuliki omajagu huvitavad. Ettekanded sooritati sümpaatiat teenivalt.

Isamaaliit andis kontserdi kahe koosseisuga, sega- ja meeskooriga H. Roosma juhatusel. Senisele üksusele lisaks on nüüd tulnud meeskoor, kes esines esmakordselt. Endise koosseisu kõrval ka uus võib oma ülesastumise tulemustega rahule jääda — ja seda nii vokaalses kui tõlgitavas mõttes. Koorilaulude kõrval esitati ka ansamblimuusikat, R. Tobiase „Õöpala“ ning V. Leemetsa keelpillide kvarteti osi. Viimaseid ülesandeid täitsid R. Palm — 1. viiul, H. Laan — 2. viiul, R. Merkulov — viola, A. Karjus — čello. Ettekanne oli korralik. Terve õhtu kava koosnes eesti heliloomingust.

Kaarli kirikus anti kontsert kooriga ja solistidega. Kirikukoori juhatab A. Karindi, olles ise ka enamiku teoste autoriks (lisaks ühe improvisatsiooniga) ning solistiks orelil. Sopranina esines P. Virgas, kelle juures muiduses kordaminekus jäaks soovida enam kõlalist avarust. Koor täitis oma ülesanded tunnustatavalt, sama maksab ka oreliesituste kohta. Koorikava tervena koosnes eesti toodangust.

„Raudami“ segakoor K. Leinuse juhatusel esines arvukas koosseisus ja hääde vokaalsete võimetega. Siin on „Raudam“ jõudnud välja tähelepandava positsioonini. Ülesanded olid valitud endisemast ja uuemast

eesti repertuaarist. Sisuline külg jättis kaunis soodsa mulje. Kontserti võib nimetada koori ülesannete poolest õnnestunuks. Viiulisoolodega esines L. Jakobson, kelle tehnika osutus tagasihoidlikuks, nagu üldine kunstiline edugi. Vilumusega saatis P. Indra.

Külalisena esines Vanemuise Muusika Osakonna segakoor R. Ritsingu juhatusel. Koor pole küll vokaalselt eriti silmapaistev, leidub ka rida eakamaid lauljaid. Tõlgitsuslikke ülesandeid aga täideti siduvalt. Kava läbitõotus ja esitamine olid hinnatavad. Programm koosnes puhtalt eesti heliloomingust. Eduka solistina laulis tenor R. Jõks, häd saadet pakkus L. Milk.

Tallinna Linnateenijate Meeskoor andis kontserdi A. Karindi juhatusel. Nagu eelmine, nii seegi koor mõjus tunduvalt enam sisulise kui vokaalse küljega. Hästi arendatud on selle koori juures kõlaline puhtus ja tõlgitsuslikke varjundite rakendamine. Juhataja kasutab need omadused ära viimse võimaluseni ning viib muusikalise sisu tugevale maksvusele. Solistina Br. Luukk esitas edukalt rea klaveripalasi, olles ka saatjaks P. Virgase ettekannetele laulus.

Tallinna Naislaulu Seltsi koor esines G. Ernesaaksa juhatusel kavaga, milles ettekandele tulid palad a-capella koosseisus ja instrumentaalse saatega. Koor näitas end vokaalselt küljest kujukalt. Ta laulis puhtasti ning hää vastupidavusega oma võrdlemisi kestvate ülesannete juures. Sisuline külg valmistis naudingut. Nelja pala juures kasutati saadet, kus esinesid S. Tobias ja O. Nurk — harf, A. Saarman ja V. Uustalu — metsasarv, P. Indra — klaver ja orel. Viimane mängis ka orelisoolo.

Jaani kirikus korraldatud kontserdil esines politseiametnike meeskoor H. Roosma juhatusel, solistideks olid S. Tobias — harf, O. Tallmeister — sopran, J. Pilvet ja O. Kaarma — bariton, H. Laan — viiul, P. Indra — orel. Viimane sooritas ka saated. Kava oma sisult oli pisut kirju, esineti hästi ja rahuldavalt.

Kedrovite-nimelises kvartetis laulsid kaks Nikolai Kedrovit, isa ja poeg — bariton, esimene tenor. Teiseks tenoriks oli T. Kasakov, bassiks K. Chmatkov-Kaldanov. Koosseis praegu ei oma erilist vokaalset silmapaistvust, tähelepandavamaks osutus bassilaulja. Tõlgitsust arendati soliidiselt. Repertuaari moodustasid peamiselt slaavi palad.

Esmakordse võõruskontserdi andis noorem ungari viiulikunstnik Lydia Barabas, kuulsa virtuoosi ja pedagoogi Hubay õpilane. Ta valitseb tehnikat küllalt hästi, kuigi see pole tema kõige tugevamaks küljeks. Enemini ta seob tõlgitsemisega, mis annab

tunnistust individuaalsusest. Solisti saatis P. P. Lüdig, kusjuures vastastikku ilmutati häd sobivust.

Järjekordse kontserdi andis noor itaalia viiulikunstnik Wanda Luzzato, kelle esinemist tehnilises osas tuleb nimetada virtuooslikuks. Vahel ta aga kalduv rahutule vibreerimisele ja temperamendi rõhutatud avaldamisele. Üldiselt tõlgitsus oli sobiv teoste laadile. Saatja P. P. Lüdigiga koos moodustati hää ansambel.

Viiulikunstnikest külastas meid esmakordselt veel R. Odnoposov, kes eriti paistis silma virtuoosliku tehnikaga. Oma nooruse juures ta samuti äratas tähelepanu ka muusika tõlgitsemisega. Kunstnik andis kaks iseseisvat kontserti ning esines solistina sümfooniakontserdil. Akompaneerijaks klaveril oli P. P. Lüdig. Esimesel õhtul raske kava ning ettevalmistuse vähesuse tõttu paiguti koosmängus juhtus äpardumisi, teine kontsert seevastu aga möödus väga eduka sobivusega.

Külalisena kontserteeris pianist A. Uninski, pakkudes terve õhtu kava eranditult Chopin'i helitöödest. Silmapaistvalt hää tehnilise rakenduse juures sisulise küljega seekord ei saavutatud just erilisel suuri võite. Selles mõttes kontserdi teine jagu oli siiski parem esimesest. Kokkuvõttes tuleb esinejat aga hinnata kui nähtavas klassi kuuluvat pianisti.

Uue küllastajana käis Tallinnas klaverikunstnik Walter Rummel, kes on suurte võimetega kunstnik. Ta omab hää tehnikat ja suudab pakkuda avarat varjundamist dünaamilises mõttes. Väga sisukas on tema interpretatsioon, milles avaldub tugev isiksus. Ta oskab traditsioone painutada ning seejuures omale alati kindlustada kunstilise õigustuse. Küllastaja korraldas kaks õhtut, millised möödusid sisulise edu tähe all.

Järjekordse kontserdi andis E. V. Tallinna Konservatooriumi lauluosakonna konvent. Umbkaudu 15 esinejast osa kuulus nooremate kasvandike hulka, kuna aga muist moodustasid stuudiumis juba kaugemale jõudnute grupi. Nende õhtute tähendus seisab kogemuste omandamises, võimete kõrvutamises ja vastastikuses ergutamises. Aga teatava määran ei puudu siin ka kunstilise moment ettekannetele lähenemiseks.

Elevusriikas esinemine pandi toime Tallinna linna algkoolide kooridega, kusjuures pakuti ühe-, kahe- ja kolmehälset laulu. Ettevalmistus terves ulatuses oli tehtud suure hoolega ning tulemused kujunesid vastavalt meeldivateks. Üldises kokkuvõttes kava oli valitud sobivalt, ainult mõne pisema ebakohaga. Tehnilist korraldust võib nimetada eeskujuliseks.

Ed. Visnapuu.

XI. Rahvakontsert, mis toimus 12. märtsil k. a. Tallinna Töölistemuusika Ühingu korraldusel kino „Moderni“ ruumes oli koondanud arvuka kuulajaskonna. Kava täitjana esines külalisena Tallinna garnisoni orkester kapten H. Luhari juhatusel, kuna solistidena esinesid sama orkestri liikmed. Kava oli koostatud kahest erillmisest osast, neist esimene pakkus kuulajatele tõsisemad, teine ajaviitelist muusikat.

Tallinna garnisoni enam kui 40-liikmeli-ne orkester, kelle koosseisu kuulub rohkesti kõrgema muusikalise eriharidusega liikmeid, tänu oma asjatundliku juhi kapten H. Luhari hoolsaile püüdele on saavutanud hinnatavalt kõrge taseme, mis avaldub hästi täpsustatud koosmängus ühes vajalise ilme-ka päinduvusega. Hinnatavalt tuleks mainida veel orkestrijuhi hääd kohanemist suhteliselt väikeses kinnisruumi kõlamahutavusele, mille tõttu suur orkestri jõulisemadki kulminatsioonid ei rikkunud nauditavust.

Solistidena esinesid orkestriliikmeid õpil. R. Mäe uudispiiril, ksülofonitaolisel marimbal ja reamees R. Kriit klarinetil, ilmutades silmapaistvaid tehnilisi võimeid ühes hääkõlalise tooniga. Ootamatult haigestunud viiulisolisti, rms. H. Aumere't asendas orkestrilliige V. Tiikve, samuti viiulil, tutvustades end meeldiva tooniga kunstnikuna.

A. Uritamm.

Viljandi.

Kontserthooaja teise poole avas Viljandi Helikunsti Selts, kes 5. veebr. korraldas „Koidu“ saalis väljastpoolt kutsutud solistide kontserdi. Esinesid metsosopran Eugenie Issajev-Maripuu, Niina Kuut viiulil ja Dagmar Kokker klaveril. Kunstnikud esitasid sisuka kava, kus maailma silmapaistvamate heliloojate kõrval oli suhteliselt küllaltki ruumi antud eesti omaloomingule — ja seda igal alal: laulus, viiulil ja klaveril. D. Kokker mängis tehnilise kergusega ja ilmutas hääd maitset ning muusikaalsust fraseerimises. E. Issajev-Maripuu tugevajõuline ja kande hää l kõlas erinevates registrites küllalt ühtlaselt. Ettekannetes pakkus laulja väga mitmesuguseid meeleolusid, erilist reljeefust just ooperi repertuaaris. Teiste solistide kõrval pisut väheütlevaks jäi viiuldaja N. Kuut, kelle esinemine piirdus vaid kavasesitatud palade äramängimisega, ilma et ettekandeline külg oleks pääsenud mõjule.

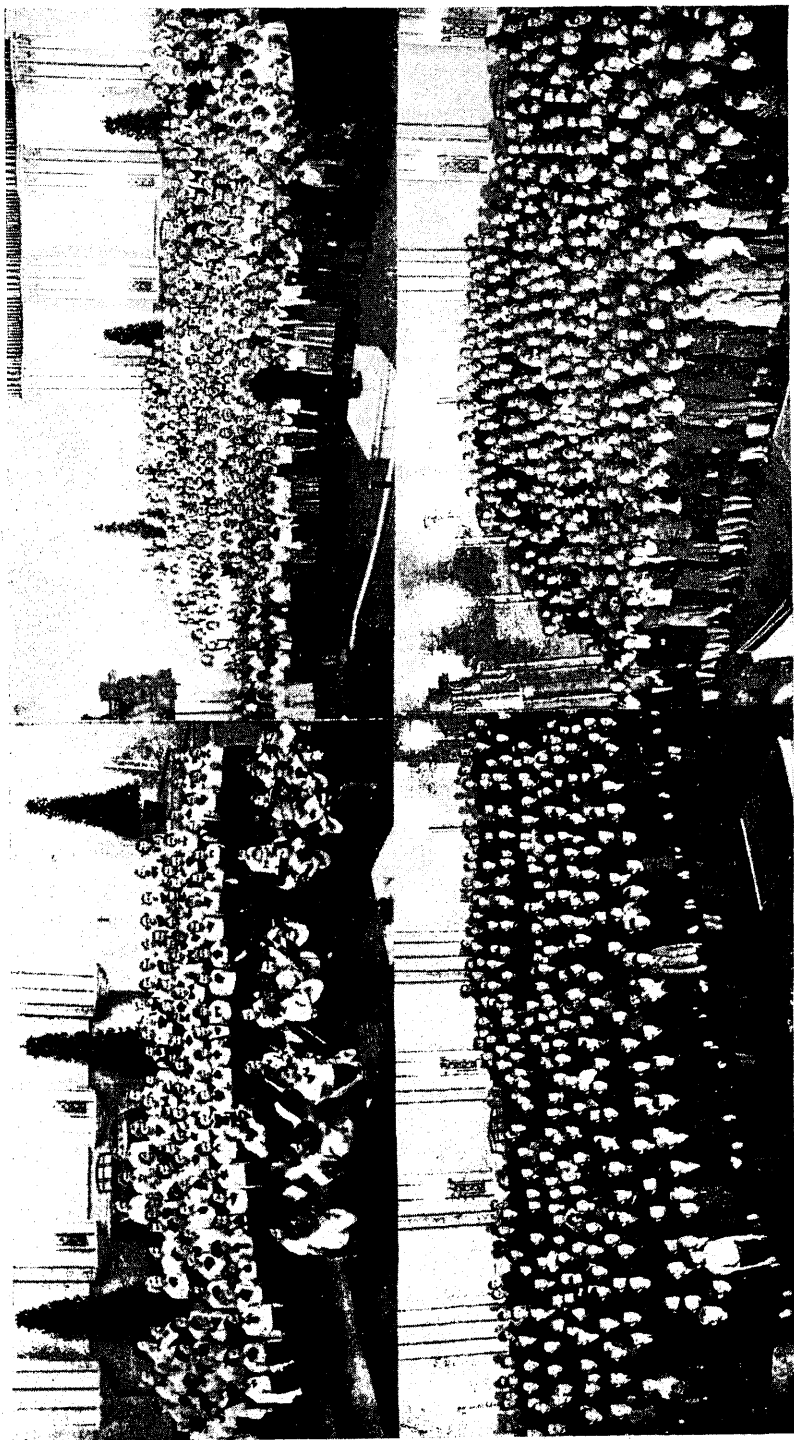
1. märtsil esines Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoor Hugo Tsiirnaski juhatusel Jaani kirikus vaimuliku kontserdiga,

kus a-capella laulude kõrval esiettekandele tuli kohaliku helilooja P. Ardna kantaaat sopranile, meeskoorile ja orelile „Loomulle, Jumal“. Solistidena esinesid edukalt Priit Ardna, kes orelil esitas oma loodud koraali eelmängu, ja sopran Natalie Käarik, kes laulis rea klassikalisi palasid.

4. märtsil esines „Koidu“ saalis eseseisva kontserdiga Tallinna Koolinoorsoo Muusika Ühingu ja Vanematekogu segakoore helilooja E. Aava juhatusel. TKMÜ segakoori distsiplineeritud esinemine jättis väga häa mulje. Koor esitas kõik laulud kõlalise puhtusega ja rütmilise täpsusega. Ka laulude ettekandeline külg oli ilmekas ja meeleoluline. Kontserdi kava sisaldas pea terves ulatuses Viljandis senini ettekandmata laule. Kõik laulud leidsid täis-saalist haruldaselt sooja vastuvõtu ja paljud neist tulid kordamisele. Kontserdi vaheajal Viljandi „Koidu“ segakoori ja TKMÜ segakoori poolt üteldi vastastikkunnustussõnu ja teatati, et kumbki on üksteise valinud oma sõprusliikmeks. Solistideks olid kooril kaases tenorilaulja Martin Taras ja klaverikunstnik Elsa Avesson. Esimese meeldiva tämbriga voolav ja jõuline hää suitis kohe vallutada publiku. Ka laulude sisuline tõlgitsemine oli läbi mõeldud ja ilmekas. E. Avesson mängis sisulise selgusega ning tehnilise täpsusega ja puhta intonatsiooniga. Tasakaalukas ja täpne oli temalt ka klaverisaade.

8. märtsil mõneastase vaheaja järele esines Viljandis „Kasiino“ saalis prof. A. Pappmehi klaverikunstnik Elise Knüpffer-Hoffmanni kaastegevusel. Kapitaaalsem pala kavas oli Caikovski viiulikontserdi 1. jagu, kus kontsertant sai näidata oma tehnikat ja ilmekust kantileenides, hää pianistina näitas end ka E. Knüpffer-Hoffmann, kellel on pehme löök, täpne tehnika ja maitsekas fraseerimine.

12. märtsil esines Haridusseltsi saalis klaverikunstnik Valentine Riives. Seekordse kontserdi kavalehel oli märgitud, et esitatakse kava kantakse ette märtsikuu jooksul 10-nes kodumaa suuremas linnas. See on keskmiselt iga kolme päeva kohta üks kontsert. Tuleb tõsiselt hinnata kontsertandi suurt aktiivsust ja püsivust kontsertide korraldamises. Kvalitatiivselt oli kontserdi kava koostatud sisukalt ja huvitavalt, alates Bach'iga ja lõpetades Schumann'i, Chopin'i ja Liszt'i kaudu kaasaegsete modernistidega; kuid kvantitatiivselt pakuti pisut üle. Viimasest Viljandis esinemisest saadik on kunstnik teinud märgatavaid edusamme nii tehni-

Põlde lastekoorige kontserdilt „Estomias“: ülal — koorid esinemas, all — koorid proovil

lise virtuositeedi kui ettekandelse küpsuse suunas, kuid endiselt peame märkima väga tugevat lööki ja dünaamiliselt hialdatud kõlatugevust ühes rohke pedaali tarvitamisega. Kunsniku isikupäraseks jooneks näib kujunevat väga massiivne ja jõuline mängustiil, kus kulminatsioon saavutatakse dünaamiliselt äärmiselt tugeva ja tehniliselt virtuosliku ettekandega.

Solisti tugevamaks küljeks on silmapaisteve tehnika, seetõttu õnnestusid sel kontserdil paremini virtuositeedile ehitatud palad, kuna lüürilistes palades olime harjunud nõudma rohkem intiimsust ja sisulist sügavust. Kunstnik teenis kuulajaskonnalt rohket kiitust, mida rahuldab rea lisapaladega.

P. Valgemäe.

Miina Härma austuskontserte

Tartus oli Miina Härma 75 a. sünnipäeva tähistamiseks korraldatud „Vanemuises“ 11. veebruaril kontsert ühes aktusega. Hulgaliselt kogunenud publiku keskel paistsid silma meie avaliku elu tegelased: pr. L. Eenpalu, prof. J. Tõnisson, helilooja A. Läte, kirjanik K. E. Sõõt, prof. J. Köpp ja palju teisi juubilar austajaid nii Tartust kui väljastpoolt.

Juubilar vastuvõtuks olid säetud üles spaleerid Eesti Naaisüliõpilaste Seltsi liikmeid, kelle auvilistlaseks on juubilar. Jõudes ühes saatjatega peosaali, võeti juubilar vastu kauakestvate ovatsioonidega. Kaks väikest kodutüärt andsid üle lilli. Tartu Helikunsti Seltsi segakoor kandis ette hoogsa tervituslaulu.

Piduliku kontserdi avas dr. H. Paris. Ta soovis, et juubilar haarates kätte taktikepi paneks meie südamed ja tunded võluvates helides järjekordselt kaasa elama.

Seejärgi siirduski juubilar kauakestvate kiiduavalduste saatel ise koori juhatama.

Aktusekõne pidas prof. J. Aavik. Tervituste osas sai esimesena sõna linnapäa A. Tõnisson, kes andis üle linnavalitsuse aadressi. Ühtlasi teatas linnapäa, et hinnates kõrgelt juubilarite teeneid meie rahvusliku heliloomingus, on võimaldanud Tartu linnavalitsus temale linna poolt väikese kodu — korteri näol. Tartu Ülikooli poolt tõi tervitusi prof. H. Kaho, kes teatas, et arvestades Miina Härma suuri ja silmapaistvaid teeneid eesti rahvusliku muusikakultuuri arengus, on Miina Härma valitud Tartu Ülikooli filosoofia audoktoriks. Ühtlasi andis rektor üle juubilarile audoktori diplomi. See teade võeti kuulajaskonnalt vastu püsti tõustes tormilise aplausiga.

Huvitavaks asjaoluks on, et M. Härma osutub seega esimeseks Tartu Ülikooli naisaudoktoriks. Muusikategelastest on varem ülikooli audoktoriks valitud Aleksander Läte.

Tartu maavalitsuse ja maakonnarahva ni-

mel ütles tervitusi maavanem H. Lauri, andes üle ühtlasi ka ümbriku.

Tartu Helikunsti Seltsi ja Tartu Kõrgema Muusikakooli poolt andsid üle aadressi dr. H. Paris ja dir. H. Laksberg, teatades ühtlasi, et Tartu Helikunsti Selts on otsustanud nimetada oma kooli Miina Härma nimeliseks Tartu kõrgemaks muusikakooliks. Ühtlasi teatati, et selts on asutanud fondi kaasa aitamiseks juubilarile uue kodu kaunistamisel.

„Vanemuise“ seltsi nimel tervitas J. Kitsberg, teatades, et selts on valinud juubilarile auliikmeks. Samuti auliikmeks valimisest teatas ka Akadeemilise Meeskoori esindaja H. Leesment, andes ühtlasi üle auliikme diplomi ja koori märgi. Tervitusi ütles veel terve rida organisatsioonide esindajaid.

Rohkesti tervitusi oli tulnud välismaaltki, eriti Soomest ja ka Lätist. Eraldi märkimisväärne on liivikeelne tervitus liivlastelt.

Järgnes kontserdi lõpuosa. Publik nõudis lisa, mida tuligi kooril anda. Kontsert lõppes vägeva „Kalev ja Lindaga“.

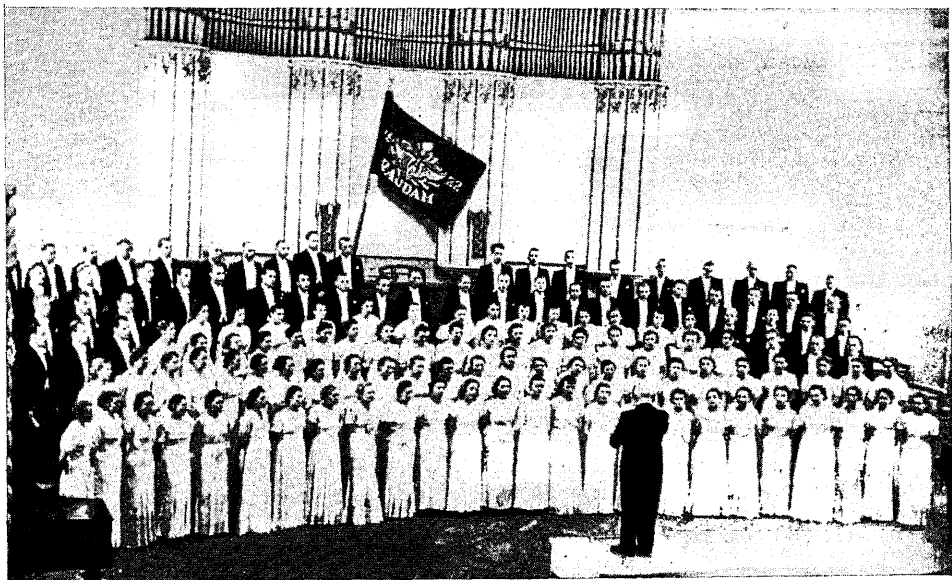
*

12. veebruaril korraldas Eesti Lauljate Liidu Viljandimaa osakond Viljandis „Koidu“ saalis M. Härma 75 a. sünnipäeva tähistamiseks kontsert-aktuse, millest võtsid osa kõik Viljandi suuremad muusika- ja lauluorganisatsioonid.

Aktuse avas Lauljate Liidu Viljandimaa osakonna esimees dir. M. Varrik, mille järelle Naiskodukaitse naiskoor kandis ette laule Miina Härma loomingust. Aktusekõne pidas A. Kasemets. Aktusekõnele järgnesid soloettekanded L. Orumaalt (tenor), edasi „Koidu“ seltsi segakoori ja Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoori esinemised. Kontsert-aktus lõppes kõikide kooride ühisel ettekandel lauluga: „Veel kaitse, kange Kalev“.

Emalviibijale juubilarile saadeti tervitus-telegramm.

„Raudami“ segakoor, juhatab K. Leinus

Foto Uustalu

Mitmesugust

Lauljate Liidu osakondade esindajate nõupidamine.

Koos Lauljate Liidu juhatusena toimus pühapäeval, 19. märtsil s. a. L. Liidu ruumides Lauljate Liidu osakondade esindajate nõupidamine. Kahjuks oli kohale sõitnud esindajaid vaid neljast osakonnast, kuna ülejäänud neli osakonda ei ole seni oma aruandeid ja eelarveid esitanud.

Nõupidamisel vaadati läbi osakondade aruanded, eelarved ja tegevuskavad, mil puhul eriti peatuti maakondlike laulupidude küsimuse juures. Võeti vastu sooviavaldus, et maakondlikud laulupeod tegelaskonna suhtes piirduksid vaid oma maakonnaga, kuna kaugemalt tulevate kooridega ei ole võimalik sooritada edukat muusikalist eeltööd, mistõttu laulupeo ettekanne võib jääda puudulikuks. Samuti toob iga koor juure lisakulusid, nii administratsiooni kui öökorteri ja muu suhtes.

Kuna käesolevast aastast alates liikmemaksudest üks kolmandik langeb osakonda-

dele, siis tuleb loota osakondade tegevuse intensiivsemaks muutumist. Nii on mitmes maakonnas ette nähtud ühisüritusi, heliloojate austamisaktusi jm.

Tähtsama küsimusena oli päevakorras kohalike laulupäevade korraldamine. Võeti üksmeelselt vastu L. Liidu juhatuselt poolt koostatud juhised laulupäevade korraldamiseks, millised peaksid tagama laulupäeva nii muusikalise kui organisatoorse vajalise ettevalmistuse. Järelevalve nende nõuete suhtes jääks päämiselt osakondadele. Avaldati soovi, et samasugused juhised tuleksid välja töötada ka maakondlike laulupidude tarvis.

Veel peatuti kooride, muusikute, muusikategelaste, koorijuhtide ja lauljate teenete tähistamise juures. Kuna praegu on välja töötamisel vastav kokukord Lauljate Liidu teenetemärkide ja medalite suhtes, siis tehti siin mõningaid täiendavaid ettepanekuid.

Puudutati ka asjaolu, et mõnel pool sees eesti mängude ettevalmistamisega on vihjatud sellele, nagu peaksid nüüd spordivõistlused asendama laulupidusid, kuna vil-

mased olevat iganenud. Otsustati Eesti Spordi Keskliidu tähelepanu juhtida asjaolule, et sellised väljendused on põhjendamatud ega soodusta häädte suhete püsimist arvuka lauljaskonna ja spordirahva vahel. Olgu kummalgi oma ülesanded, — nii laulul kui spordil, kumbki neist ei ole teiseiga asendatav. Liati ei tohi meie unustada, et laulul ja laulupidudel meie rahva keskel on märksa suurem traditsioon kui spordil.

Pärnumaa VII laulupeo teated.

Pärnumaa VII laulupeo puhkpillikoorige kavas on tehtud muudatus. Nimelt tuleb Reimam'i „Largo“ asemel kavas H. Meri „Labajala valss“. Teisteks kavas olevateks paladeks on E. Kapi „Pidulik marss“, M. Lüdigi „Jaaniöö“, ning R. Ploomi marsid „Võidu teel“ ja „Laulupidu“. Kõik noodid on saadaval E. Lauljate Liidu büroos Tallinnas, välja arvatud H. Meri „Labajala valss“, millist tuleb tellida otse autorilt.

Segakooride registreerimine laulupeole on lõpetatud. Koorid, kes puuduvad eelproovidelt, kustutatakse osavõtjate nimekirjast.

Ettevalmistustööd meeslaulupäevaks.

Kooride registreerimine meeslaulupäevaks on lõpetatud ning koorid on asunud kõikjal hoolsale laulude õppimisele. Korralduslikul alal käib praegu vilgas töö. Laulupäeva toimikonnad on moodustatud Tartu tuntuimast tegelasist, eesotsas Tartu maavanema härra Lauriga ning aupaatрони härra kindral Tõnissoniga. On jäänud kindlaks enam-vähem samade pidustusdetailide juure, nagu see varemalt oli teatatud. Nii toimuks laulupäeval, 10. juunil, vanemate laulupidude tegelaste mälestuse austamine kalmistutel, õhtupoolikul pääproov staadionil. Samal ajal korraldab Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsioon Väägvere koolimaja juures D. O. Virkhaus'i mälestustahvli avamise. Avatähtsuse toimub koos Väägvere laulu- ja mängukoori 100 aasta juubeliga. Tähtsuse vaimuliku osa teostab õpetaja Vooremaa, aktusekõne peab Lauljate Liidu esimees prof. J. Aavik, esinevad Väägvere koorid ja Kaitseliidu Tallinna Maleva orkester härra inspektor F. Tammari juhatusel ligemale 50-mehe lises koosseisus.

Pühapäeval, 11. juunil algab laulupäev hommikuse orkestrite äratusmänguga linnas. Orkestreid oodatakse laulupäevale ligemale 20, kuna Kaitseleit toob välja oma suured malevkondade koondusorkestrid. Orkestreite üldjuhiks on valitud insp. F. Tammar.

Kella 10 ajal algab Toome orus (Kassitoome) vabaõhu jumalateenistus, kus teenivad kolm õpetajat: prof. Köpp, praost Lattik ja

õpetaja Vooremaa. Jumalateenistusel esinevad laulukoorid ja orkestrid.

Laulupäeva rongkäigu kogunemine algab turu lähikonnas kella 3 paigu. Siit siirduakse läbi linna, möödudes raekojast ning defileerides sääli aupaatronile ja teistele külalistele, Tamme staadionile, kus toimub laulupäeva kontsertosa. Üldjuhtideks teatavasti on J. Simm ja E. Tubin.

Laulupäevast on avaldanud soovi osa võtta ka Läti meeskoor „Dziedonis“, milline võttis osa Pärnus peetud III meeslaulupäevast.

Laulu- ja muusikaõpetajate kongress.

Eesti Õpetajate Liidu laulmise õppekorralduse toimikond peab Tallinnas 3., 4. ja 5. aprillil kolmanda üleriikliku laulu- ja muusikaõpetajate kongressi.

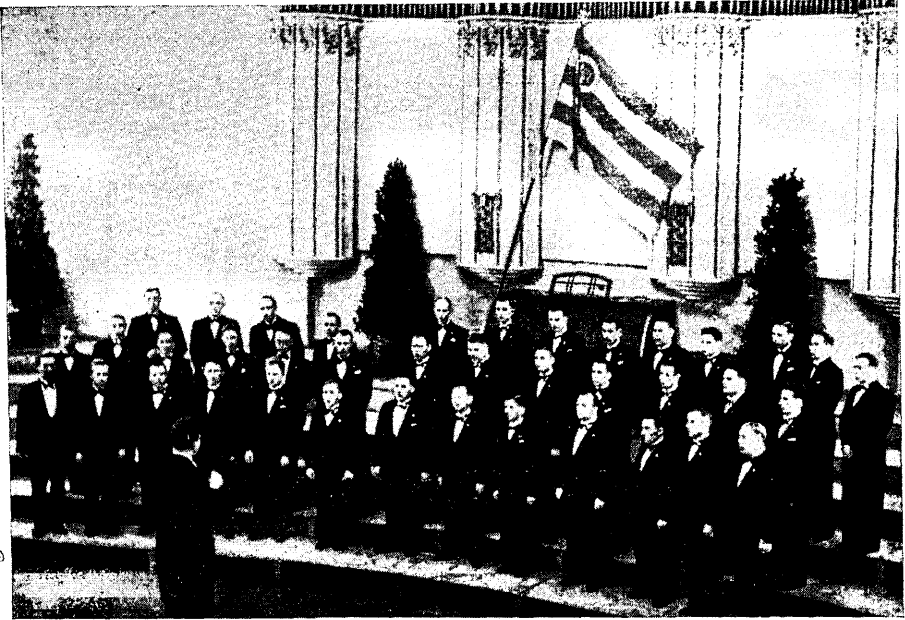
Kongressi kavas kõneleb Riho Päts teemal: „Lähtekohti muusikalises kasvatuses“. T. Vettik kõneleb eesti õpetajate laulukoorist, koolide inspektor G. Reial koolimuusika seisukorrast Eestis, A. Kiiss hindamise alustest laulmises ja A. Ruut lauluõpetuse edasiarendamise võimalustest. Külalisena tuleb kongressile Soomest Rauma seminari direktor dr. V. Siukonen, kes alles hiljuti käis Ameerikas uurimisreisil ja on ka Eestis varem mitu kord viibinud. Dr. V. Siukonen kõneleb lauluõpetamise võimalustest ja väljavaadetest.

Kongress jaguneb kolme ossa: lasteaednike, algkooliõpetajate ning kesk-, kutse- ja gümnaasiumiõpetajate sektsioonidesse.

Ühtlasi toimuks kongressi ajal ka kavatsusel oleva õpetajate laulukoori esimene kokkutulek. Ette oleks nähtud ka harjutused ning esinemine. Kuna õpetajatekoori liikmeil on sisseastumise tingimuseks, et igaüks suudaks koori repertuaari iseseisvalt läbi töötada ja ära õppida, jääks ühisharjutuste vähese arvu juures nende ülesandeks vaid kunstiline viimistlus. Esialgu on kavatsus katsetada kahe kooritüübiga, nimelt sega- ja meeskooriga. Koori asutamise põhjuseks on tahe süvendada eesti õpetajaskonna lauluharrastust ning mitmekesistada õpetajate kokkutulekute ja kongresside kava. Nii on palutud laulukoori esinema ka 3. Eesti-Soomes koolikongressile, mis toimub käesoleva aasta juunikuus Tartus. Nagu möödunud aastal koolides korraldatud lauluõpetuse ankeedist selgus, on õpetajatekoori asutamisest huvitatud üle 700 õpetaja.

Koorijuhtide ettevalmistus algab.

Lauljate Liidu Koorijuhtide Sektsiooni juhatuses on olnud pikemal kaalumisel rahvakoonijuhhi normaaltadmiste kava. Nüüd

Tallinna Linnateenijate Meeskoor, juhatab A. Karindi

Foto Uustalu

see kava on üldjoontes vastu võetud ning sisaldab nõudmisi kõigilt koorilauluga seoses olevailt aladelt: muusikateooriast, juhatamise tehnikas häälesäädes, organisatsioonis, literatuuris jne.

See kava jääks aluseks meil edaspidi rahvakooriguuhitide ettevalmistamise puhul. Kõigepeält ilmub Lauljate Liidu kirjastusel selle kava alusel „A cappella laulukoori juhataja käsiraamat“. Teos tuleb suur üle 300 lehekülje ja on koostatud meie tuntuma koorijuhi helilooja T. Vettiiku poolt. Käsi kirja on läbi vaadanud meie tuntumad koorijuhid ning on leidnud üksmeelselt, et teos kõigiti vastab otstarbele, olles rikkalik kogu puhtpraktilisi näpunäiteid, milliseid autor isiklikult on kogunud pikaajalise töö viljana.

Teos ilmub trükist eelolevaks suveks ning tuleb müügile Lauljate Liidu liikmeks olevaile kooridele erakordselt soodustatud hinnaga, arvatavasti Kr. 2.50 eksemplar ettelüümisel. Teose ilmumine on võimalik üksnes riikliku toetusega.

Teise sammuna koorijuhtide ettevalmistamisel asutakse kursuste korraldamisele. Esimesed kursused tahetakse korraldada juba käesoleval aastal, augustikuu teisel poolel.

Kursus toimuks kaheosalisena — esimene elementaarsete, teine üksikasjalisema kava. Kuna kogu kava ulatus on võrdlemisi pikk ning on vajaline, et koorijuhid selle lüngatult omandaksid, siis poleks ajaliselt võimalik mõlemad osad ühendada, vaid noorem kursus toimuks ühel ja vanem kursus teisel aastal. Vanemale kursusele astumiseks tuleb sooritada teatav eelkatse ning kursuse lõppedes toimuksid taas katsed, mille alusel kursandile antakse välja rahvakooriguuhit kutsetunnistus.

Kursuste suhtes on avaldanud elavat huvi ka õpetajate organisatsioonid ning arvatavasti toimub kursus koos lauluõpetajate aladega, kuna enamus koorijuhte on ju õpetajad.

Pärnu Helikunsti Seltsi pääkoosolekult.

Neil päevil Pärnu Helikunsti Selts pidas oma korralise pääkoosoleku. Tegevuse ja kassa aruanded kinnitati juhatuse poolt esitatud kujul. Aruandeaastal oli seltsi meeskooriguuhit üheksa esinemist. Rahaline läbikäik ulatus kr. 1817,19, puhta ülejäägiga kr. 220,15. Käesoleva aasta tegevuskavas on ette nähtud häälesääde korraldamine meeskoori-

rile, neli esinemist maakonnas, kontsert Pärnus ning osavõtt üleriiklikust meeslaulu-päevast Tartus ja Pärnumaa 7. laulupeost Pärnus. Pääkoosoleku otsusel korraldatakse 1940. a. kevadel kontsert Riia Eesti Seltsis, milleks alatakse eeltöödega eeloleval sügisel. 1939. a. eelarve kinnitati tasakaalus kr. 1100,00. Edasi otsustati tarvitusele võtta kodukorras ettenähtud vanusemärgid, mis antakse lauljale, kes kooris on tegutsenud 10, 15 ja 20 aastat. Seltsi uueks esimeheks valiti P. Kiviselg, abiks A. Rohula, sekretäriks B. Parming, abiks P. Erm, laekuriks A. Ausmaa, abiks R. Parmaste ja arhiivariks E. Kokson. Koorijuhiks on organist Ed. Soodla. Seltsil on liikmeid 106.

Õpetaja E. Paigaline ELL Pärnumaa Osakonna esimeheks.

E. Lauljate Liidu Pärnumaa Osakonna esinduskogu korraline aastapääkoosolek peeti 19. veebruaril Pärnus, millest võtsid osa Pärnu ja lähema ümbruse kooride esindajad. Möödunud aasta kassaaruanne, mis tasakaalus Kr. 1706,48, ülejäägiga Kr. 404,80, kinnitati esitatud kujul. 1939. a. tegevuskavas langeb päärõhk Pärnumaa VII laulupeo korraldamisele, mis teatavasti toimub 23. ja 24. juunil. Pääle selle korraldatakse sügisel Pärnus austusaktus juubilar Miina Härmale. Osakonna 1939. a. eelarve kinnitati tasakaalus Kr. 5800,00, millest lõviosa langeb maaomliiku laulupeo tuludele-kuludele.

Osakonna uueks esimeheks valiti Sindi koguduse õpetaja E. A. Paigaline ja juhatusliikmeteks J. Palk, B. Parming, E. Soodla, M. Önnis, P. Laja, O. Kiviselg ja H. Parma. Viimased valisid abiesimeheks J. Palgi ja sekretär-asjaajajaks B. Parmingu. Ajakirjanik Bernh. Parming valiti ühtlasi eeloleva laulupeo büroo juhatajaks.

Konvent „Runo“ tegevusest.

E. V. Tallinna Konservatooriumis töötas möödunud sügiseni kaks üldisema iseloomuga organisatsiooni: Muusika Üliõpilaste Selts ja naiskorporatsioon „Fidentia“; pääle selle koondusid lauluklasside õpilased Lauluosakonna Konventi ning oreliklassi õpilased

moodustasid Collegium Musicum'i nimelise seltsi. Lauluosakonna Konventi ning Colegium Musicum'i pääsesid ainult vastava spetsiaalala õpilased, kuna Muusika Üliõpilaste Seltsi ja „Fidentia'sse“ ei saanud astuda igauks, sääl kehtiva üldhariduse nõude pärast.

Nii pidi tahtmatult suur osa õpilasi jääma organiseerimata. Osalt, et sellest üle saada, asutati möödunud sügisel — konvent „Runo“.

Konvent „Runo“ tahaks olla üldiseks õpilasorganisatsiooniks, kuhu liikmeks võivad astuda kõik konservatooriumi õpilased 17. eluaastast pääle. Siia võivad kuuluda ka teiste konservatooriumi organisatsioonide liikmed, samuti võetakse vastu vilistlasi.

Uue konventi sihiks oleks kasvatada liikmetes ühistunnet, arendada igakülgset muusikakultuuri, päämiselt järjekindlate koosviibimiste kaudu, kus tuleksid ettekan- dele referaadid ning vastavad muusikalised illustratsioonid, just eriti tutvustades meie oma heliloomingut. Konventi esimeheks on valitud H. Ojasson, juhutuse liikmeteks: N. Kasak (abiesinaime), A. Habicht (kirjatoimetaja), R. Hõbemägi (laekur) ja A. Elias.

Juhutuse juure on valitud vastavad komisjonid, kes peavad välja töötama koosviibimiste kavu ning hoolitsema nende läbiviimise eest. Komisjonides töötavad: M. Saari- ste, O. Valdna, S. Teppor, S. Heitmann, M. Vool, C. O. Märtsion.

Juhutust täendati vahepääll ning sinna valiti M. Vool ja C. O. Märtsion.

Oodatavaid kontserte „Estonia“ kontsert- saalis.

2. aprillil — Ühend. Usk. Hariduse Seltsi kontsert.

10. aprillil — Leena Rintala ettekannete õhtu.

15. aprillil — Viiburi meeskoori kontsert.

16. aprillil — Tallinna politseinike kont- sert.

19. aprillil — Tenorilaulja Joseph Schmidt'i kontsert.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, G. ERNESAKS, A. OINAS,
prof. J. VAKS, T. VETIK.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11, telefon 431-82.

UUDIS!

A. Virbsoo

**„Lumivalge õieke“
„Üle vee“**

Segakoorile

Hind 10 senti

Saadaval

LAULJATE LIIDUS

Tallinn, Lai 11

UUDIS!

H. Meri

„Labajala valss“

Puhkpilliorkestrile

Hind 4 krooni

Saadaval

LAULJATE LIIDUS

Tallinn, Lai 11

Ettetellimine avatud!

T. VETTIK

A c a p p e l l a

**LAULUKOORI JUHATAJA
KÄSIRAAMAT**

Ligi 300-leheküljeline suurteos, käsitledes kõiki koorijuhata-
mise alasse puutuvaid küsimusi rahvakoorijuhi normaalteadmiste
kava alusel. Üle 450 noodinäite ja harjutuse.

Koorijuhtidele ja koolide lauluõpetajaile ettetellimisel hind
Kr. 2.50 (kuni 1. maini 1939), hiljem vabamüügil Kr. 5.—.

Eriosaana ilmub „Noodiõpetus laulukooridele“ hinnaga
25 senti eksemplar, — vajaline kõigile laulukooridele.

EESTI LAULJATE LIIDU KIRJASTUS, Tallinn, Lai 11

Haruldane juhus!

Saadaval täiesti korras vanemad noodid:

1. P. Abel „Laulu pärlid“	Kr. 0.35
2. J. V. Jannsen „Eesti laulik“ 120 laulo visi	„ 0.85
3. J. Jung „Laulud kahe ja kolme häälega“	„ 0.35
4. J. Kappel „10 laulu meeskooridele“ .	„ 0.25
5. J. Kappel „12 laulu segakoorile“ . . .	„ 0.25
6. F. Kok „Vaimulikud ja ilmalikud sega- ja meeskoorilaulud“	„ 0.65
7. „Kontserdi laulud“ – sega ja meeskoorid.	„ 0.35
8. Fr. Kuhlbars „Vanemuine ehk nelja- kordne laululõng“	„ 0.35
9. Mumme ja Kuhlbars „Kuulsad vaimu- likud segakoorid	„ 0.45
10. F. G. Rinne „32 laulu nelja häälega“ .	„ 0.45
11. F. G. Rinne „16 laulu nelja häälega“ .	„ 0.25
12. A. H. Willigerode „Laulo-salgokene I“	„ 0.60
13. A. H. Willigerode „Laulo-salgokene II“	„ 0.25

L A U L J A T E L I I D U S

TALLINN, LAI 11.

Sigella
parim poonimisvaha

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.
Tallinn, Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ti. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Gonsiori 43—2, telef. 320-51.

K. K-Ü. „TÖÖKOOL“

Tallinn, Pärnu mnt. 28. Telefon 462-56.

N. LIIDU KIRJANDUSE KESKLADU EESTIS.

Külastage meie ladu, kus on suures valikus raamatuid, ilu-, kunsti-, teadusliku-, põllumajanduse ja tehnilise kirjanduse alal.

UUS MUUSIKAKIRJANDUSE JA NOOTIDE OSAKOND.

Tähelepanu väärivad järgmised noodid:

ORKESTRI PARTITUURID.

Симфонии: Прокофьев. Симфония № 1.
Мяковский. Симфонии №№ 1, 2, 3, 4. Кабалевский. Симфония № 1.
Шостакович. Симфония № 1.

PUNKPELLIDE ORKESTER.

Глинка. Марш Черномора. Ипполитов-Иванов. Юбилейный марш.
Бородин. Половецкий марш. Дунаевский. Спортивный марш.

KVARTETID.

Глинка. Патетическое трио. Гедике. Соната.
„ Квартет. Желобинский. Концерт.
Шебалин. Квартет. Стравинский. Колыбельная.
Мяковский. Квартет. Бориссовский. Соната, Серия I и II.
Гедике. Квартет. Глинка. Соната.

KLAVER.

Балакирев. Жаворонок. Шостакович. Фантастические танцы.
Даргомыжский. Казачек. Скрябин. Сонаты.
Глинка. Вальс фантазия. „ Поэмы.
„ Тема с вариациями. „ Прелюды.
„ Арагонская хота. „ Этюды.
Кабалевский. Сонатина № 1 и 2. Стравинский. Пьесы.
Медтнер. Сказки. Чайковский. Вальс из оп. «Евгений
Муссоргский. Картины с выставки. Онегин».
Прокофьев. Сарказмы. „ Тема с вариациями.
Рахманинов. Прелюды. „ Времена года.

ROMANSID, LAULUD.

Чайковский. Романсы. Рахманинов. Романсы.
Бородин. Романсы. Римский-Корсаков. Романсы.
Глинка. Романсы. Рубинштейн. Романсы.
Муссоргский. Романсы.

ОOPERI KLAVIDID.

Римский-Корсаков. Золотой петушок. Бородин. Князь Игорь.
„ „ Майская ночь. Глиер. Красный мак.
Глинка. Руслан и Людмила. Державинский. Тихий Дон.

Võetakse vastu tellimisi N. Liidus ilmuvate ajakirjade peale.

Kunsti alal väärivad tähelepanu:

Искусство.	6 korda aastas	kr. 25.00
Народное творчество.	12 „ „	„ 15.75
Советская музыка.	12 „ „	„ 10.50
Творчество.	12 „ „	„ 14.00
Театр.	12 „ „	„ 28.00

Uudiseid kooridele

„RAHVAKOORID“

anne 48 — R. Päts „Elagu elu“

„EESTI MEESLAUL“

anne 44 — A. Kunileid „Sind surmani”
K. A. Hermann „Eesti laul”

anne 45 — R. Ritsing „Oh, esä korgõh üleväh”
V. Kapp „Meie laul”

anne 46 — E. Aav „Kirgastus”
E. Aav „Pottsepp ja savi”

anne 47 — A. Karindi „Laulu alustaja”

anne 48 — A. Karindi „Antti ärtu”

anne 49 — R. Ritsing „Oh sõbrad, ei lase ma õelda”
Priit Ardna „Üksi”

anne 50 — K. Tüرنpu „Ei mul ole isamaja”
E. Aav „Nooruse aeg”

PUHKPILLIORKESTRILE :

Ü. Topmann „Rivimarss“ — hind liikmeile Kr. 2.—
teistele Kr. 3.—

JÄLLE SAADAVAL :

R. Ploom „Kodumaa kaitsjad“ — hind liikmeile Kr. 2.—
teistele Kr. 3.—

VALIMIK RAHVATANTSE I — klaverile

1. Viru valts
2. Jooksupolka
3. Jämaja Labajalg

LAULJATE LIIDU KIRJASTUS

Tallinn, Lai 11

Posti jooksev arve 235